

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กกด.จ้อย ไม่มีสิทธิเพิกถอนผู้สมัครชิงวุฒิช. เดลินิวส์ . (6 กุมภาพันธ์ 2543).
- กริช สืบสนธิ. บทบาทและพฤติกรรมของวุฒิสภาไทยสมัยต่างๆ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2516.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. เปิดโลกความคิดมองวุฒิสภาไทย. กรุงเทพฯ:บริษัท เอชเอ็นกรุ๊ป
จำกัด, 2539.
- คณิน บุญสุวรรณ. กระบวนการทำงานของระบบรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่.
กรุงเทพฯ:บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2541.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง. กระบวนการเลือกตั้ง สว. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง. บัญญัติ 15 ประการ แนวปฏิบัติแนะนำตัวผู้สมัคร สว. มติชน
(27 ธันวาคม 2542).
- คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย. กรอบความคิดหลักในการเรียบเรียงบทบัญญัติร่าง
รัฐธรรมนูญ ตามแนวทางรัฐธรรมนูญนิยม กรุงเทพฯ:กองกรรมาธิการ สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2537.
- คณะกรรมการการประชาสัมพันธ์ สภาร่างรัฐธรรมนูญ. กรอบเบื้องต้นร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับประชาชน. เอกสารพื้นฐานประกอบกระบวนการรับฟังความคิดเห็น
เพื่อการมีส่วนร่วมกำหนดรัฐธรรมนูญ โดยประชาชน, 2540.
- คณะสสร. รวมสาระรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มติชน, 2541.
- คำถามถึงสนธิ-ชวน หลังประธานสว.ใช้สิทธิเบิ้ล ชี้ขาดผ่านงบฯ ปี '44 ช่วยชีวิตรัฐบาล.
มติชน . (26 กันยายน 2543).
- จรัล ดิษฐาอภิชัย. แนวทางการยกเครื่องรัฐสภาไทย. กรุงเทพฯ:สถาบันนโยบายศึกษา,
2540.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง . ส.ว.รุมถล่มงบฯ ปี 44 นัดแรก “มัญญู” แฉตั้งใช้หนี้สูง 1.7 แสนล..
มติชน (23 กันยายน 2543).
- แจ้งจับผู้สมัคร สว.เชียงใหม่ กกด.เชือดโซว์. มติชน . (22 ธันวาคม 2542).
- เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์, การปกครองประเทศอังกฤษ พระนคร:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2503.
- นัยนา เกิดวิชัย. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์นิตินัย, 2541.

- นันทวัฒน์ บรมานันท์. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสข้อคิดเพื่อการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพฯ:สถาบันนโยบายศึกษา, 2541.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. ถกรัฐธรรมนูญ 2540. กรุงเทพฯ:สถาบันนโยบายศึกษา, 2541.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. รวมบทความเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนดุล. กรุงเทพฯ:นิติธรรม, 2540.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ:สถาบันพระปกเกล้า, 2543.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. ระบบการควบคุมฝ่ายปกครองในประเทศอังกฤษ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และชาญชัย แสวงศักดิ์. การปฏิรูปการเมืองฝรั่งเศส:ข้อคิดในการปฏิรูปการเมืองไทย. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. กฎหมายกับทางเลือกของสังคมไทย. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. ระบบการตรวจสอบทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. การปรับปรุงระบบพรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538.
- เบื้องหลัง ส.ว. พลิกโฉมเปลี่ยนตัวประธาน กก.ปกครอง. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (3-9 กันยายน 2543).
- ประเสริฐ ศิริสัมพันธ์. คำอธิบายพระธรรมนูญศาลยุติธรรมของอังกฤษ. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513
- พจนาลัย ไชยรังษี และ สุรพล ราชภัณฑารักษ์. การเมืองในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541
- พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย. รัฐธรรมนูญและการปกครอง : รวมบทความของพงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- โกคิน พลกุล. กฎหมายมหาชนเบื้องต้น. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- มนตรี รูปสุวรรณ และคณะ. เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ:วิญญูชน, 2542.
- มนตรี รูปสุวรรณ. กฎหมายรัฐสภา พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.
- มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541.
- มัญญกฤต รูปขจร. ส.ว. รุมถล่มมขฯ ปี 44 นัดแรก “มัญญ” แฉตั้งใช้หนี้สูง 1.7 แสนล. มติชน . (23 กันยายน 2543).

รายงานการประชุมสภาวรางรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ 20/2540 (เป็นพิเศษ) วันพุธ ที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2540.

รายงานการประชุมสภาวรางรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ 23 (เป็นพิเศษ) วันจันทร์ ที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2540.

เลือกตั้ง สว. สะท้อนภาพรัฐบาลตามเจตนารมณ์ประชาชน. มติชน .6 มีนาคม 2543.

เลือกตั้งวุฒิสภาครั้งแรกใช้สิทธิแค่ 60 %. กรุงเทพธุรกิจ.(6 มีนาคม 2543).

วิชา ศิริธรรม .ส.ว.รุมถล่มมขฯ ปี 44 นัดแรก “มณูญ” แฉตั้งใช้หนี้สูง 1.7 แสนล.

มติชน. (23 กันยายน 2543).

วิษณุ เครื่องาม และบวรศักดิ์ อูวรรณโณ. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 . กรุงเทพฯ:นำอักษรการพิมพ์, 2520.

วิศิษฐ์ เตชะธีระวัฒน์. มติ สว.69 : 69 งบฯ หวิดคว่ำ สนธิช่วยชีวิต เมินมารยาทโหดซ้ำอ้อมชวน. มติชน (26 กันยายน 2543).

สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. พัฒนาการรัฐธรรมนูญไทย.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์อักษรไทย, 2523.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. วุฒิสภาไทย (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ:กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2540.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. วุฒิสภา 2535-2539. กรุงเทพฯ:พชกานต์พับลิเคชั่น เลขาธิการวุฒิสภา ,(ม.ป.ป.).

สถาบันพระปกเกล้า.เอกสารสรุปคำอภิปรายในงานสัปดาห์พระปกเกล้า , พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริเรื่องวรางรัฐธรรมนุญ ,2542.

สนธิ เตชานันท์. ระบบการเมืองการปกครองของอังกฤษ. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529.

สนธิไม่สนถูกไล่ ส.ว. รุกพิจารณาตัวเอง. มติชน .(29 กันยายน 2543).

สมคิด ศรีสังคม . มติ สว.69 : 69 งบฯ หวิดคว่ำ สนธิช่วยชีวิต เมินมารยาทโหดซ้ำอ้อมชวน. มติชน . (26 กันยายน 2543).

สภารูมย่ำกฎหมายเลือกตั้งฉบับมีชัย. ไทยรัฐ. (3 สิงหาคม 2543).

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ และรุ่งพงษ์ ชัยนาม. การเมืองการปกครองของประเทศฝรั่งเศส . กรุงเทพฯ:(ม.ป.ท.). (ม.ป.ป.).

สมชาย รอบกิจ. การวรางรัฐธรรมนุญ 2517. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523, อ้างถึงใน โสภณ เคนวิเศษ. บทบาทของวุฒิสภาในการควบคุมฝ่ายบริหาร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

- สมยศ เชื้อไทย.คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์เรือนแก้ว
การพิมพ์, 2535.
- สมบัติ จันทรวงศ์. 200 ปี รัฐธรรมนูญอเมริกัน:อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของมหาชนรัฐ
ประชาธิปไตย. (มปท.), 2531.
- สมคิด ศรีสังคม.การปฏิรูปการเมือง กับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.กรุงเทพฯ:กองการ
พิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540.
- สมเกียรติ ศรีสัมพันธ์. มติ สว.69 : 69 งบฯ หวิดคว่ำ สนธิช่วยชีวิต เมินมารยาทโหดซ้ำ
อุ้มชวน. มติชน (26 กันยายน 2543).
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. มติ สว.69 : 69 งบฯ หวิดคว่ำ สนธิช่วยชีวิต เมินมารยาทโหดซ้ำ
อุ้มชวน. มติชน (26 กันยายน 2543).
- สมัคร สว. น้อยเกินคาด แค่ 1,532 คน. มติชน . (26 ธันวาคม 2542).
- สุรพล นิตไกรพจน์. ระบบควบคุมตรวจสอบรัฐบาลทางการเมืองที่เหมาะสม.กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538.
- โสภณ เคนพิเศษ. บทบาทของวุฒิสภาในการควบคุมฝ่ายบริหาร ตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สว. เอ็นจีโอค้านชนเผ่า สกดยี่หนึ่ง กมธ.ตามไผ. แนวหน้า . (7 สิงหาคม 2543).
- สว. รุมทิ้งเก้าอี้ 4 กมธ.ใหญ่ แหล่งซื้อดีตัวจ้องอื้อ . มติชน .(3 สิงหาคม 2543).
- ส.ว.รุมสับ ปธ. ใช้สิทธิเบิ้ล สนธิลั่นอ้างระเบียบสภา. มติชน .(27 กันยายน 2543).
- หลวงพ่อบัญญาเดือนเสด็จ. เลิกแย่งตำแหน่ง กมธ. ผู้จัดการรายวัน . (7 สิงหาคม 2543).
- หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2511) เรียงมาตรา
และคำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไปโดยย่อ. กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วนจำกัด
บำรุงสาส์น, 2511.
- อมร รักษาสัตย์. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนพร้อมบทวิจารณ์. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- อมร จันทรสมบุรณ์. รวมบทความเกี่ยวกับโครงสร้างและกลไกทางกฎหมาย ในทัศนะของ
ศ.ดร.อมร จันทรสมบุรณ์. กรุงเทพฯ:สถาบันนโยบายศึกษา, 2535.
- อมร จันทรสมบุรณ์. ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภักย์ . กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์จุฬาล
งกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- อมร จันทรสมบุรณ์.การปฏิรูปการเมือง คอนสตีติวชันแนลลิสม์ ทางออกของประเทศไทย
กรุงเทพฯ:บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม บัวหลวง จำกัด, 2539.

อำนาจ ชุณหะวัณ. บทบาทของวุฒิสภาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
เอแบคโพลล์สำรวจความเชื่อมั่นต่อสว.. ไทยโพสต์ (7 สิงหาคม 2543).

ภาษาต่างประเทศ

- Ardath W. Burks. The Government of Japan. London : Methuen & Co. Ltd.,1966.
- Bill Coxall and Lynton Robins. Contemporary British Politics . London : Macmillan Education Ltd., 1989.
- Hans H. Baerwald.Japan's Parliament : an introduction. London : Syndics of the Cambridge University Press, 1974.
- House of Councillors (September, 2000). Retrieves September 12,2000 from the World Wild Web : <http://www.sangiin.go.jp/eng/hoc104.htm>.
- Kan Ori, "The Diet in the Japan Political System", in The Japanese Diet and the U.S. Congress, eds. Francis R. Valeo and Charles E. Morrison. Colorado : Westview_Press,Inc,1983.
- Kishimoto Kaichi.Politics in Modern Japan .Tokyo : Japan Echo Inc.,1982.
- Koichi Kishimoto, "Diet Structure,Organization,and Procedures", in The Japanese Diet and the U.S. Congress, eds. Francis R. Valeo and Charles E. Morrison. Colorado : Westview_Press,Inc,1983.
- Paul Silk and Rhodri Walters, How Parliament Works 4th.ed. New York : Addison Wesley Longman Limited,1998.
- Senate, The French Senate. Service de la Communication .Paris : Rampazzo & Associates,1999.
- Shoichi Izumi. "Diet Structure,Organization,and Procedures" in The Japanese Diet and the U.S. Congress, eds. Francis R. Valeo and Charles E. Morrison. Colorado : Westview_Press,Inc,1983.
- Shuzo Kimura, "The Role of the Diet in Foreign Policy and Defense", in The Japanese Diet and the U.S. Congress, eds. Francis R. Valeo and Charles E. Morrison. Colorado : Westview_Press,Inc,1983.
- The Council of State of Thailand (August 1999). Retrieves July 25,2000 from the World Wild Web : <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld/idselect.htm>.

The international centre for parliamentary documentation of the inter-parliamentary union, Parliaments of the world, 2th England : Gower Publishing Company Limited, 1986.

Theodor Menell, Politics and Government in Japan, 2nd.ed. Boston : Houghton Mifflin Company, 1972.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ร่างรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ สมัยรัชกาลที่ 7

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับพระยาภิรมย์ภักดี พ.ศ. ๒๔๖๙¹

เค้าโครงร่างเบื้องต้น

มาตรา ๑

อำนาจอธิปไตยเป็นของพระมหากษัตริย์

มาตรา ๒

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งรับผิดชอบต่อพระองค์ในการบริหารราชการแผ่นดินทั้งปวง และให้นายกรัฐมนตรีอยู่ในตำแหน่งตามพระราชอัธยาศัย

มาตรา ๓

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบในการแต่งตั้งและถอดถอนรัฐมนตรีทั้งหลาย ซึ่งเป็นเจ้ากระทรวงต่างๆ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบต่อพระมหากษัตริย์ในกิจการทั้งปวงของแต่ละกระทรวง และจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติภารกิจตามนโยบายทั่วไปของรัฐบาล ดังที่มีพระบรมราชโองการ และรับผิดชอบในการประสานงานระหว่างกระทรวงต่างๆ เพื่อให้บรรลุนโยบายดังกล่าวด้วย

มาตรา ๔

ให้รัฐมนตรีแต่ละนายรับผิดชอบโดยตรงต่อนายกรัฐมนตรี สำหรับงานในกระทรวงของตน และให้ร่วมปฏิบัติภารกิจตามนโยบายทั่วไปของรัฐบาลตามคำบัญชาของนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๕

ให้มีการประชุมคณะรัฐมนตรี โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยให้คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยรัฐมนตรีทุกนาย คณะรัฐมนตรีอาจอภิปรายปัญหาสำคัญอันเป็นประโยชน์ได้เสียร่วมกันได้ แต่ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบในการลงมติทั้งปวง

มาตรา ๖

ให้นายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ เพื่อขอรับพระบรมราชวินิจฉัยในปัญหาทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับนโยบายทั่วไป และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดก็ตาม นายกรัฐมนตรีต้องปฏิบัติตามพระบรมราชโองการ

¹ ที่มา : วิษณุ เครืองาม และบรรดักดิ์ อุวรรณโณ , ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพฯ : นานุกิจการพิมพ์, 2520) หน้า 14-16.

มาตรา ๗

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งมนตรี ๕ นาย ประกอบกันเป็นอภิรัฐมนตรีสภา ให้ นายกรัฐมนตรีเป็นสมาชิกอภิรัฐมนตรีสภาโดยตำแหน่ง แต่ห้ามรัฐมนตรีนายอื่นดำรง ตำแหน่งสมาชิกด้วย อภิรัฐมนตรีไม่มีอำนาจทางบริหาร ไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม อำนาจ หน้าที่ของอภิรัฐมนตรีมีเพียงถวายเป็นความเห็นแก่พระมหากษัตริย์ในปัญหาเกี่ยวกับด้วย นโยบายทั่วไป หรือปัญหาอื่นใดอันมิใช่รายละเอียดเกี่ยวกับงานบริหารราชการแผ่นดิน ของรัฐบาลเท่านั้น อภิรัฐมนตรีไม่มีอำนาจเสนอแนะให้แต่งตั้งใครดำรงตำแหน่งใด ตลอดจน เสนอแนะรายละเอียดเกี่ยวกับการปกครอง อย่างไรก็ตาม อภิรัฐมนตรีสภามีอำนาจเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี

มาตรา ๘

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและถอดถอนสมาชิกของคณะมนตรีสภาตามพระราช อรรถาัย

มาตรา ๙

ภายในระยะเวลา ๓ วันนับแต่วันเสวยราชสมบัติ พระมหากษัตริย์จะทรงเลือก บุคคลหนึ่งเป็นรัชทายาทด้วยคำแนะนำและยินยอมขององคมนตรีสภา บุคคลผู้จะเป็นรัช ทายาทได้นั้นต้องเป็นโอรสของพระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชินี หรือเป็นบุคคลอื่น ซึ่งอยู่ในราชตระกูล แต่ทั้งนี้ไม่จำกัดอยู่ในลำดับฐานะมีพระอิสริยยศสูง การกำหนดบุคคล ใดให้เป็นรัชทายาทย่อมไม่อาจเพิกถอนได้ แต่อาจถูกทบทวนใหม่ได้ในเวลาสิ้นสุดของทุก กำหนด ๕ ปี โดยพระมหากษัตริย์ด้วยคำแนะนำและยินยอมขององคมนตรีสภา หากพระ มหากษัตริย์สวรรคตลงก่อนมีการเลือกรัชทายาท ให้องคมนตรีเลือกบุคคลหนึ่งขึ้นเป็นรัช ทายาททันทีหลังจากที่พระมหากษัตริย์สวรรคต ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดก็ตาม สามในสี่ ของสมาชิกขององคมนตรีสภา ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรย่อมประกอบกันเป็นองค์ประชุม กำหนดตัวรัชทายาท

มาตรา ๑๐

ภายใต้บังคับแห่งพระราชอำนาจอันสูงสุด ศาลฎีกาและศาลอื่นใดทั้งหลายซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้นเป็นคราวๆ เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ

มาตรา ๑๑

อำนาจสูงสุดทางนิติบัญญัติเป็นของพระมหากษัตริย์

มาตรา ๑๒

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญนี้กระทำได้โดยพระมหากษัตริย์ประกอบด้วยคำ แนะนำและยินยอมจากสามในสี่ของสมาชิกขององคมนตรีสภา

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนายเรมอนด์ บี สตีเวนส์ (Raymond B. Stevens)

และพระยาศรีวิสารวาจา พ.ศ.๒๔๗๔²

“AN OUTLINE OF CHANGES IN THE FORM OF THE GOVERNMENT”

There is submitted herewith, in accordance with the wish of His Majesty, an outline of a new constitution, together with a brief explanation.

In general the plan involves the beginning of a parliamentary form of government. In theory His Majesty still remains the Chief Executive and Law-giver. As Chief Executive, however, He acts through a Prime Minister who is responsible to His Majesty for the administration of the Government. The Prime Minister and Cabinet and is under the plan also subject to certain supervisory powers of the Legislative Council.

His Majesty as Law-giver will act with the aid of the Legislative Council composed in a substantial part of elected representatives.

It is not assumed that the plan presented herewith is either complete or perfect. It is put forth as a basis for consideration and is limited to certain main principles. Obviously many details would have to be worked out later.

The Government under this proposal would be as follows:-

- (a) The Monarch.
- (b) Supreme Council.
- (c) Prime minister and Cabinet.
- (d) Legislative Council.

SUPREME COUNCIL

The Supreme Council will be retained with certain modifications. It should be a small body of not more than 6, and shall be appointed by His Majesty. The term of office shall be as at present-during His Majesty's pleasure and not for a fixed period.

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ ๗ ม.๑.๓/๑๔๒ “An outline of Changes in The Form of the Government” อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, พัฒนาการรัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพฯ : ห.จ.ก.โรงพิมพ์อักษรไทย,2523) หน้า 63-70.

The Supreme Council should act purely as an advisory body to His Majesty on matters of general policy.

No member of the Supreme Council shall at the same time serve as Prime Minister or member of the Cabinet. Furthermore the Council shall not sit with the Cabinet.

If members of the Cabinet may also serve as members of the Supreme Council the influence and position of the Prime Minister might be seriously weakened.

PRIME MINISTER AND CABINET

Appointment.

The Prime Minister shall be selected by His Majesty and shall be responsible to His Majesty for the administration of the Government.

There should be no limitation upon the King's power of selection. He should be free to select the most capable man for the position without regard to any factors except his qualifications for the Office.

If the Prime Minister is to be responsible for the administration of the Government he should have the right to choose his Cabinet Ministers. A complete delegation to the Prime Minister of the power of appointment would be however too drastic a change. It is therefore suggested that the choice of the Prime Minister should be subject to confirmation by His Majesty.

Term of Office.

The Prime Minister and Cabinet members shall be appointed for a fixed period and at the expiration thereof their resignation must be offered to His Majesty. They should however be eligible to re-appointment. The term of office should be the same as that for the Legislative Council, so that a new Council and a new Prime Minister and Cabinet or a re-appointed Prime Minister and Cabinet should come into office at the same time. This plan would permit Changes to be made as a matter of course and without compelling His Majesty to exercise his sovereign power of removal. His Majesty would also have the right at any time to request the resignation of the Prime Minister. Whenever the Prime Minister resigns, either voluntarily or on request, the members of his Cabinet shall also tender their resignations.

The Prime Minister shall preside over Cabinet meeting and will ordinarily be the sole means of communication between His Majesty and the Cabinet.

LEGISLATIVE COUNCIL

Composition.

The Legislative Council should be large enough to be representative of the public. On the other hand it should not, at the beginning, be too large, since a numerous body is unwieldy and slow to act.

It is suggested that the Council should be not more than 75 or less than 50.

The Legislative Council may be composed entirely of appointed members or solely of elected members or of a combination of the two. A purely appointed Council would not have sufficient independence and would not be considered by the public as representative. On the other hand a Council composed entirely of elected members might not have sufficient number of persons of experience and judgement in public affairs. It is therefore suggested that at the start the Legislative Council should be equally divided between appointed members.

Of the members appointed by His Majesty not more than half should be at the same time Government officials, With this limitation His Majesty should be free to select such members as he deems fit.

The Prime Minister and members of the Cabinet shall be members of the Legislative Council ex-officio.

If the Legislative Council is to exercise some power of supervision over the administration, together with the right to pass a vote of lack of confidence, it is essential that the Prime Minister and members of the Cabinet should have at least the right to sit and speak in the Council. Whether they should also have the right to vote is a debatable question. If the underlying purpose is eventually to establish a Parliamentary Government, then these executives should be full-fledged members of the Council.

Election and Qualifications of Voters.

The method of election shall be indirect, that is, the voters of each Amphur shall choose electors who will meet together and elect by ballot the representatives for the Monthon. Since the Amphur districts vary in population from 70 thousand to as low 3, 4 and 5 thousand the number of electors must be based on population.

Voters must be nationals and reside in the Amphur or Amphurs where the voting takes place. They must also pay a certain amount of tax.

The Monthons, of which there are ten, also vary in population from Nakron Rajasrima with 2,800,000 to phuket with only 24,000.. The number of representatives from the Monthons should also vary according to the population in order that the Legislative Council may approximate a truly representative body.

The election of the members of the council shall be by majority vote. In case any Monthon fails to elect its representative of representatives His Majesty shall fill the vacancy by appointment.

Qualifications of members of the council.

They must be Siamese nationals and at least 30 years of age, able to read and write and must pay a certain amount of tax. No elected member shall at the same time hold any other Government position.

Term of Office and Meetings.

Members of the Legislative Council should be elected for a fixed period of either 4 or 5 years. This term should be the same as that fixed for the period of office for the Prime Minister and Cabinet.

The Legislative Council should meet at least once each year. It may be called in a special session at any time by His Majesty and may also be dissolved by His Majesty.

FUNCTIONS OF THE LEGISLATIVE COUNCIL

1. Legislative

All laws proposed by the Prime minister must be submitted to the Council for its approval. The Council may adopt amendments or alterations. Furthermore the Council may initiate legislation.

The Budget shall be submitted to the Council by the Prime Minister. In case of disagreement between the Council and the Prime Minister over the Budget the Matter shall be referred to His Majesty.

Treaties and agreements or arrangements with Foreign Powers do not have to be submitted to the Council.

His Majesty has power of veto on any legislation approved by the Council. Furthermore His Majesty may in any emergency or whenever in His opinion the public interest or security requires it, enact legislation without reference to the

Legislative Council. In case of any veto His Majesty shall in a message to the Council set forth the reasons for His action.

2. Administrative.

The Council may interpolate the Ministers on any matters affecting the Government. The Ministers are bound to give explanation unless incompatible with public interest.

The Council may, by 2/3 majority. Pass a vote of lack of confidence in the Prime Minister. In such case the Prime Minister and Cabinet must tender their resignations to His Majesty. His Majesty may accept or refuse to accept as he deems proper in the public interest.

3. Organization.

The Council may select its own presiding officer and shall adopt rules for its deliberation and work.

Ordinarily all meetings of the Council shall be in public. The Council may, however, by a majority vote, go into executive session which shall be secret.

สรุปสาระสำคัญ “An outline of Changes in The Form of the Government”
ได้ว่า³

๑. ให้มือภิรัฐมนตรีสภา ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ในนโยบาย
ทั่วๆ ไป และห้ามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นสมาชิกอภิรัฐมนตรีสภา
๒. พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี
๓. นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกและแต่งตั้งรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล แต่การแต่งตั้งต้องได้
รับพระบรมราชานุมัติ
๔. นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล เป็นประธานในการประชุมคณะรัฐมนตรี และเป็น
สื่อระหว่างรัฐบาลกับพระมหากษัตริย์
๕. นายกรัฐมนตรีอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระเดียวกับวาระของสมาชิกสภานิติบัญญัติ
๖. ให้มีสภานิติบัญญัติ ซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด หรือเลือกตั้งแต่
บางส่วน (ผู้ร่างได้เสนอให้ใช้วิธีเลือกตั้ง)
๗. วิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติให้เป็นไปตามกฎหมาย (ผู้ร่างได้เสนอ
วิธีการเลือกตั้งไว้ด้วยโดยละเอียด)

³ วิษณุ เครืองาม และบวรศักดิ์ อุวรรณโณ, ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์, 2520) หน้า 16.

บันทึกของนายเรมอนด์ บี. สตีเวนส์ เกี่ยวกับการเปลี่ยนรูปรัฐบาล⁴

MEMORANDUM
CONCERNING THE PROPOSED CHANGES
IN THE FORM OF GOVERNMENT

I have doubts whether it is advisable to adopt in its entirety the proposed plan for a new constitution. I express these views with some diffidence as I fully realize that my knowledge of the Siamese people is limited. On the other hand I have had a long experience with popular government. I am not one of those who believe that unlimited monarchy should continue to exist indefinitely in Siam. The time will undoubtedly come when some distribution of power will have to be made. I do not believe however that time has yet arrived.

There is one marked difference between the two important aspects of the proposed plan:- The creation of a Prime Minister and the creation of a Legislative Council with both legislative and administrative functions. While the creation of a Prime Minister would be an important change it cannot be deemed fundamental. At present His Majesty is His own Prime Minister and exercises His power as Chief Executive through responsible minister. The experiment of a Prime Minister can be tried without serious consequences even if it should prove unsuccessful.

The creation of a Legislative Council with a substantial number of elected members exercising both legislative and executive functions is of quite a different category. It is extremely difficult to withdraw political power once granted to the people. As a rule such organizations when once created tend inevitably to acquire more power. Accordingly such experiments should not be made until it is clear that, in the words of Lord Bacon, "The necessity be urgent or the utility evident" I do not believe a Legislative Council would render the Government of Siam more efficient or wiser than the present Government Also do not believe a desire for some form of popular government is widespread among the people.

⁴ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ ๗ ม. ๑.๓/๒๔๒๒ Memorandum Concerning The Proposed Changes in The Form of Government, by Raymond B Stevens. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, พัฒนาการรัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพฯ : ห.จ.ก.โรงพิมพ์อักษรไทย, 2523) หน้า 67-68.

It is true that a period of depression such as now exists in Siam always creates some re-action against the Government in power. However, His Majesty's Government is not responsible for the economic depression. Since in large measure the present unrest is due to economic reasons and not because of dissatisfaction with the form of Government it is not advisable to attempt to allay that unrest through changes in the constitution.

In stating the opinion that the greater part of the Siamese people are not yet fit to take part in the national Government I would not be understood as casting reflections on the natural capacity of the Siamese race as compared with the Burmese or other Eastern races where elected Legislative Councils now exist. In fact the capacity of the Siamese for government has been amply shown by the achievements of the Royal Family and officials of the Government. The situation in Burma is fundamentally different from the situation in Siam. Burma for many generations has been ruled by an alien power. Naturally there exists in Burma a wide-spread feeling against English rule. Siam has been, on the other hand, always ruled by its own people and the Siamese people have been loyal to their rulers.

Furthermore in Burma the people have had political training through their participation in local Government for many years before the creation of the Legislative Council. In Siam so far there is no form of real local self government. The best method of training a people for self government is to give them first some control over and responsibility for their local interests with which they are in direct contact.

I would suggest as a safe source that the changes to be made in the immediate future in Siam should be restricted to the creation of a Prime Minister with a fixed term and creation of municipal governments and that the question of the establishment of a Legislative Council should be deferred.

(Signed) **Raymond B. Stevens**

Office of the Adviser in Foreign Affairs,

9th March, 1932.

MEMORANDUM

1. In compliance with the Royal Command, a plan for the institution of government by Prime Minister and for the establishment of a Legislative Council has been drawn up.

Owing to the limited time at our disposal, this plan has been worked out with a certain element of haste and there is no pretension that it is perfect or final.

2. In practice it will be found that the success of the plan would entirely depend upon the question of personnel. This is all the more so in the case of the Prime Minister and the cabinet. The choice of the Prime Minister is of extreme importance.

3. The establishment of a Legislative Council, however, implies a very fundamental change in the present constitution. It constitutes a first step towards parliamentary government, and when once it is set up, the tendency will naturally be to extend its activities and increase its power.

4. Is the present an opportune time to effect a fundamental change in the constitution?

There is at present a feeling of dissatisfaction prevailing amongst a certain class of people, brought about primarily by the world economic depression. In order to meet the financial situation the government has been reluctantly compelled to make drastic cut in government expenditure and to impose new emergency taxes. These measures will to a certain extent increase the feeling of discontent with the government. In these circumstances there are rumours current that there will be an attempt to overthrow the government at some future occasion. Although some of the rumours appear to be wild and unreliable, yet it would be wise for the government to be prepared for all eventualities. In time like this, it is imperative that there should be a feeling of confidence and unity amongst all the members of the

⁵ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ ๗ ม.๑.๓/๒๔๒๒ Memorandum, by Phya Srivisar. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, พัฒนาการรัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. โรงพิมพ์อักษรไทย, 2523) หน้า 69-70.

government. There should be no change which would weaken the power of the government.

The answer to the question raised at the beginning of this paragraph is that much depends upon the effect of the change that is proposed. Until the present financial crisis is over, no change in the constitution should be adopted which would have the effect of weakening the power of the government.

5. In order to ensure the satisfactory working of a Legislative Council, it is essential that the members of the Council should possess a certain amount of training in the work which is to be entrusted to them. In this respect the experience of our neighbours may be of interest to us. Both in India and Burma, no Legislative Council was set up until the inhabitants have had some local training in self government. The best training for local self government would seem to be the establishment of municipalities in the more advanced parts of the country. In the case of Burma municipalities were set up as early as 1884, but the present Burma Legislative Council was not set up till 1923.

In the case of Siam, a law for the setting up of municipalities has now been drafted. It is respectfully submitted that the draft law should be examined and, if found agreeable, should be adopted and put into force. This will enable the local communities to gain some experience in self government. When sufficient experience has been gained in this way, a Legislative Council could be set up with a certain measure of confidence that it will function well and wisely.

Saranromya Palace
Bangkok 9th March, 1932.
(Signed) **Phya Srivisar.**

ภาคผนวก ข.

วุฒิสภาดำรงรัฐธรรมนูญฉบับก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

ชุดที่	รัฐธรรมนูญ	ที่มา	จำนวน	ปฏิบัติหน้าที่ระหว่าง	ประธาน	การออกจากตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	พ.ศ.2489	สภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้ง	80	24 พ.ค.2489 - 8 พ.ย.2490	1) พันตรีวิลาศ โอสถานนท์ 2) พลเรือตรีกระแส ประวาทะนาวิน สรยุทธเสนี	คณะกรรมการของชาติ ซึ่งนำ โดยพลโทผิน ชุณหะวัณยึด อำนาจปกครองประเทศ	
2	พ.ศ.2490 และ พ.ศ.2492	พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง	100	18 พ.ย.2490 - 29 พ.ย.2494	พระยาศรีธรรมมาธิเบศ	จอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำรัฐประหาร	
3	พ.ศ.2511	พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง	120	4 ก.ค.2511 - 17 พ.ย.2514	พันเอกนายวรการ บัญชา	จอมพลถนอม กิตติขจร ทำรัฐประหาร	
4	พ.ศ.2517	พระมหากษัตริย์ ทรงเลือกและ แต่งตั้ง	100	26 ม.ค.2518 - 6 ต.ค.2519	นายจิตติ ติงศภัทิย์	พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ทำรัฐประหาร	

5	พ.ศ.2521	พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง	225	22 เม.ย.2522 - 23 ก.พ.2534	1) พลอากาศเอกหะริน หงสกุล 2) นายจรรุบุตร เรืองสุวรรณ 3) นายอุกฤษ มลคมนาวิ 4) ร้อยตำรวจตรีวรรณ ชั้นชื่อ	พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ทำรัฐประหาร	
6	พ.ศ.2534	พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง	270	22 มี.ค.2535 - 21 มี.ค.2539	1) นายอุกฤษ มลคมนาวิ 2) นายมีชัย ฤชุพันธ์	หมดวาระ (4 ปี)	
7	พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2538	พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง	260	22 มี.ค.2539 - 21 มี.ค.2542	นายมีชัย ฤชุพันธ์	หมดวาระ (4 ปี)	

ภาคผนวก ค.

จำนวนสมาชิกวุฒิสภาแต่ละจังหวัด¹

ที่	จังหวัด	จำนวน ราษฎร	จำนวน สว.	จำนวน เศษที่ เหลือ	ลำดับที่ ของ เศษ	จำนวน สว.ที่ได้ จาก เศษ	จำนวน สว.รวม
1	กรุงเทพฯ	5,647,799	18	115,859	46	-	18
2	กระบี่	351,548	1	44,218	58	-	1
3	กาญจนบุรี	775,198	2	160,538	34	-	2
4	กาฬสินธุ์	982,951	3	60,961	52	-	3
5	กำแพงเพชร	770,667	2	156,007	35	-	2
6	ขอนแก่น	1,738,532	5	201,882	23	1	6
7	จันทบุรี	481,058	1	173,728	30	1	2
8	ฉะเชิงเทรา	636,323	2	21,663	62	-	2
9	ชลบุรี	1,053,433	3	131,443	42	-	3
10	ชัยนาท	353,749	1	46,419	56	-	1
11	ชัยภูมิ	1,124,447	3	282,457	22	1	4
12	ชุมพร	454,170	1	146,840	39	-	1
13	เชียงราย	1,268,569	4	39,249	59	-	4
14	เชียงใหม่	1,582,222	5	45,572	57	-	5
15	ตรัง	584,154	1	276,824	9	1	2
16	ตราด	221,904	1	-	-	-	1
17	ตาก	479,105	1	171,775	31	1	2
18	นครนายก	243,275	1	-	-	-	1
19	นครปฐม	765,425	2	150,765	37	-	2
20	นครพนม	711,116	2	96,456	49	-	2
21	นครราชสีมา	2,534,287	8	75,647	51	-	8
22	นครศรีฯ	1,521,057	4	291,737	4	1	5
23	นครสวรรค์	1,137,945	3	215,955	16	1	4

¹ ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, กระบวนการเลือกตั้ง ส.ว. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542) หน้า 2-4

24	นนทบุรี	826,464	2	211,804	17	1	3
25	นราธิวาส	662,234	2	47,574	54	-	2
26	น่าน	488,192	1	180,862	28	1	2
27	บุรีรัมย์	1,513,889	4	284,569	6	1	5
28	ปทุมธานี	616,636	2	1,976	66	-	2
29	ประจวบคีรีขันธ์	473,355	1	166,005	33	-	1
30	ปราจีนบุรี	441,343	1	134,013	41	-	1
31	ปัตตานี	599,219	1	291,889	3	1	2
32	พระนครศรีอยุธยา	730,740	2	116,080	45	-	2
33	พะเยา	517,731	1	210,401	19	1	2
34	พังงา	231,649	1	-	-	-	1
35	พัทลุง	502,709	1	195,379	24	1	2
36	พิจิตร	604,039	1	296,709	1	1	2
37	พิษณุโลก	868,684	2	254,024	11	1	3
38	เพชรบุรี	456,527	1	149,197	38	-	1
39	เพชรบูรณ์	1,049,516	3	127,526	43	-	3
40	แพร่	495,722	1	188,392	26	1	2
41	ภูเก็ต	231,206	1	-	-	-	1
42	มหาสารคาม	936,490	3	14,500	65	-	3
43	มุกดาหาร	330,413	1	23,083	61	-	1
44	แม่ฮ่องสอน	232,938	1	-	-	-	1
45	ยะลา	553,794	1	246,464	12	1	2
46	ยะลา	429,501	1	122,171	44	-	1
47	ร้อยเอ็ด	1,321,035	4	91,715	50	-	4
48	ระนอง	155,204	1	-	-	-	1
49	ระยอง	515,008	1	207,678	20	1	2
50	ราชบุรี	819,360	2	204,700	21	1	3
51	ลพบุรี	759,446	2	144,786	40	-	2
52	ลำปาง	809,185	2	194,525	25	1	3
53	ลำพูน	409,091	1	101,761	48	-	1
54	เลย	635,845	2	21,185	63	-	2
55	ศรีสะเกษ	1,440,947	4	211,627	18	1	5
56	สกลนคร	1,090,190	3	168,200	32	-	3

57	สงขลา	1,210,921	3	288,931	5	1	4
58	สตูล	256,800	1	-	-	-	1
59	สมุทร ปราการ	969,321	3	47,331	55	-	3
60	สมุทร สงคราม	208,408	1	-	-	-	1
61	สมุทรสาคร	416,393	1	109,063	47	-	1
62	สระแก้ว	538,696	1	231,366	14	1	2
63	สระบุรี	602,026	1	294,696	2	1	2
64	สิงห์บุรี	226,091	1	-	-	-	1
65	สุโขทัย	630,292	2	15,632	64	-	2
66	สุพรรณบุรี	858,750	2	244,090	13	1	3
67	สุราษฎร์ธานี	876,407	2	261,747	10	1	3
68	สุรินทร์	1,382,274	4	152,954	36	-	4
69	หนองคาย	897,626	2	282,966	7	1	3
70	หนองบัวลำภู	491,217	1	183,887	27	1	2
71	อ่างทอง	290,595	1	-	-	-	1
72	อำนาจเจริญ	364,321	1	56,991	53	-	1
73	อุดรธานี	1,507,882	4	278,562	8	1	5
74	อุดรดิตถ์	484,737	1	177,407	29	1	2
75	อุทัยธานี	331,295	1	23,965	60	-	1
76	อุบลราชธานี	1,754,910	5	218,260	15	1	6
	รวมทั้งสิ้น	61,466,178	169	-	-	31	200

ภาคผนวก ง.

รายชื่อสมาชิกวุฒิสภา 200 คน แบ่งแยกตามจังหวัด

กรุงเทพมหานคร

1. นายปราโมทย์ ไม้กลัด
2. นายดำรง พุฒตาล
3. นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง
4. นายโสภณ สุภาพงษ์
5. พล.ต.อ.ประทีป สันติประภาพ
6. นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์
7. นายแก้วสรร อติโพธิ์
8. นายมีชัย วีระไวทยะ
9. นางประทีป อึ้งทรงธรรม
10. นายสักร กอแสงเรือง
11. นายเสรี สุวรรณภานนท์
12. พล.ต.ท.ทวี ทิพย์รัตน์
13. นายอิมรอน มะลูลีม
14. นายผ่อง เล่งอี้
15. นายชุมพล ศิลปอาชา
16. นายจอห์น อึ้งภากรณ์
17. *นายชัชวาลย์ คงอุดม
18. *คุณหญิงชดช้อย โสภณพนิต

กระบี่

1. นายวีรพงศ์ สกลกิติวัฒน์

กาญจนบุรี

1. พล.อ.บัณฑิตย์ มลายอริสุนัย
2. พล.อ.วัฒนา สรรพานิช

กาฬสินธุ์

1. นายประศักดิ์ ฌ กภาพสินธุ์
2. *นายสมบัติ วรามิตร

3.*นายวิบูลย์ แซ่มชื่น

กำแพงเพชร

- 1.นายอนันต์ ผลอำนวย
- 2.นายสุนทร จินดาอินทร์

ขอนแก่น

- 1.นายแคล้ว นรปติ
- 2.นายสมควร จิตแสง
- 3.*พล.ต.อ.สมชาย ไชยเวช
- 4.*นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช
- 5.*พ.ต.ท.สำเนียง ลือเจียงคำ
- 6.**นายกวี สุภธีระ

จันทบุรี

- 1.พล.อ.วิชา ศิริธรรม
- 2.นายปรีชา ปิตานนท์

ฉะเชิงเทรา

- 1.นายรส มะลิผล
- 2.นายบุญเลิศ ไพรินทร์

ชลบุรี

- 1.*พล.ต.ท.ปรีชา ปฏิบัติสกรกิจ
- 2.*พล.ต.ต.วีระ อนันตกุล
- 3.*นายวิโรจน์ อมตกุลชัย

ชัยนาท

- 1.*นางนันทนา สงฆ์ประชา

ชัยภูมิ

- 1.*นายพิชิต ชัยวิรัตน์
- 2.*นายสุรียน ภูมิตนประพัฒน์

- 3.*นายสุชน ชาลีเครือ
- 4.*นายนิรัตน์ อยู่ภักดี

ชุมพร

- 1.นายกมล มั่นภักดี

เชียงใหม่

- 1.นางเตือนใจ ดีเทศน์
- 2.พล.ต.อ.วิรุพท์ ฟิ้นแสน
- 3.*น.ส.บุษรินทร์ ดิยะไพรัช
- 4.*นายวิชิษฐ์ เตชะธีราวัฒน์

เชียงใหม่

- 1.นายอาคม ตูลาดีลก
- 2.พล.ต.ต.สนาม คงเมือง
- 3.*นายถาวร เกียรติไชยากร
- 4.*พล.ต.อินทรัตน์ ยอดบางเตย
- 5.*พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์

ตรัง

- 1.พล.อ.อ.กานต์ สุระกุล
- 2.นายสมศักดิ์ โส่สถาพรพิพิธ

ตราด

- 1.*พล.ต.สาคร กิจวิริยะ

ตาก

- 1.นายอุดร ตันติสุนทร
- 2.นายพนัส ทศนียานนท์

นครนายก

- 1.*นายมารุต ไรจนาปิยาวงศ์

นครปฐม

- 1.*นายสรารัฐ นิยมทรัพย์
- 2.*นายประสิทธิ์ ปทุมารักษ์

นครพนม

- 1.นายสวัสดิ์ ทรัพย์เจริญ
- 2.นายวีรวัชร สิทธิธรรม

นครราชสีมา

- 1.นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ
- 2.นายไสว พรหมณี
- 3.นายลำพอง พิลาสมบัติ
- 4.*นายบุญทัน ดอกไธสง
- 5.*นายพิเชษฐ พัฒนโชติ
- 6.นางพรหมจารี รัตนเศรษฐ์
- 7.*นายวีระพล วัชรประทีป
- 8.**นายอุบล เอื้อศรี

นครศรีธรรมราช

- 1.นายทวี แก้วคง
- 2.พล.ต.อ.มีชัย นุกุลกิจ
- 3.พล.ท.โอภาส รัตนบุรี
- 4.นายณรงค์ นุ่นทอง
- 5.นายประยุทธ ศรีมีชัย

นครสวรรค์

- 1.นางมาลินี สุขเวชชวรกิจ
- 2.นายประสิทธิ์ พิฑูรกิจจา
- 3.*นางพัฒนา ศิริวันสาณฑ์
- 4.*นายสมเกียรติ ศรีลัมพ์

นนทบุรี

- 1.พล.อ.ยุทธนา คำดี

- 2.*คุณหญิงจินตนา สุขมาก
- 3.*นายถวิล จันทร์ประสงค์

นราธิวาส

- 1.นายพีครุดดีน บอดอ
- 2.นายอุมาร์ ตอยิบ

น่าน

- 1.นายสันติภาพ อินทรพัฒน์
- 2.นายสม ต๊ะยศ

บุรีรัมย์

- 1.นายการุณ ไสงาม
- 2.*น.ส.อุษณีย์ ชิดชอบ
- 3.*พ.ต.อ.สุรพงศ์ ใฝ่นวล
- 4.*นายพร เพ็ญพาส
- 5.*นายเพิ่มพูน ทองศรี

ปทุมธานี

- 1.นางนิพัทธา อมรรัตนเมธา
- 2.นายปรีดี หิรัญพฤกษ์

ประจวบคีรีขันธ์

- 1.ร.ต.อำนาจ ไทยานนท์

ปราจีนบุรี

- 1.*นายกำพล ภู่มณี

ปัตตานี

- 1.นายเด่น โต๊ะมีนา
- 2.พล.ต.ท.ชูชาติ ทักษนเสถียร

พระนครศรีอยุธยา

1. นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล
2. นางสาววย แหวัดณะ

พะเยา

1. นายสุรเดช ยะสวัสดิ์
2. นางพวงเล็ก บุญเชียง

พังงา

1. นายวงศ์พันธ์ ณ ตะกั่วทุ่ง

พัทลุง

1. ร.ต.อนุกูล สุภาไชยกิจ
2. นายโอภาส ร่องเงิน

พิจิตร

1. นายสุรสิทธิ์ ฉัตรชัยเดช
2. นายวิชิต พูลลามา

พิษณุโลก

1. พล.อ.ศิริ ทิวะพันธุ์
2. นายบุญยืน ศุภสารสาทร
3. พล.ต.ท.ณรงค์ อมาตยกุล

เพชรบุรี

1. นายพิชัย ขำเพชร

เพชรบูรณ์

1. นายเกษม ชัยสิทธิ์
2. *นายประสงค์ โฆษิตานนท์
3. *นายสุทัศน์ จันทร์แสงศรี

แพร์

- 1.นายสมพร คำชื่น
- 2.นายสวัสดิภาพ กันทาธรรม

ภูเก็ต

- 1.นายไพบูรณ์ อุบัติศฤงค์

มหาสารคาม

- 1.นายทองใบ ทองเปาวด์
- 2.*นายศรีเมือง เจริญศิริ
- 3.**นายวิทยา มะเสนา

มุกดาหาร

- 1.*นายระวี กิ่งคำวงศ์

แม่ฮ่องสอน

- 1.นายอดุลย์ วันไชยธนวงศ์

ยโสธร

- 1.นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
- 2.นายสมัย ฮมแสน

ยะลา

- 1.นายมะตา มะทา

ร้อยเอ็ด

- 1.นายเกษม มาลัยศรี
- 2.นายสุรชัย ดนัยตั้งตระกูล
- 3.นายวิจิตร มโนสิทธิศักดิ์
- 4.*นายประเกียรติ นาสิมมา

ระนอง

- 1.นายธรรมนูญ มงคล

ระยอง

- 1.นายนิวัฒน์ พันธุ์
- 2.*นายประทีป ขวัญบุรี

ราชบุรี

- 1.ร.ต.ท.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ
- 2.นายนภินทร ศรีสรรพวงค์
- 3.นายปราโมทย์ ไพชนม์

ลพบุรี

- 1.นายสนิท วรปัญญา
- 2.พล.อ.ศิริพันธ์ ฐูปกล้า

ลำปาง

- 1.*พล.ต.ต.อำพล งามจิตร
- 2.**นายนพดล สมบูรณ์
- 3.***นายนิคม เขาว์กิตติโสภณ

ลำพูน

- 1.นายสันต์ เทพมณี

เลย

- 1.พล.อ.อาทิตย์ กำลั้งเอก
- 2.ม.ร.ว.กำลูนเทพ เทวกุล

ศรีสะเกษ

- 1.นายชวาล มหาสุวีรชัย
- 2.นายชิต เจริญประเสริฐ
- 3.นายณรงค์สิทธิ์ เตรีอรัตน์
- 4.นายจิโรจน์ โชติพันธ์
- 5.นางกรองกาญจน์ วิสมหมาย

สกลนคร

- 1.นางมาลีรัตน์ แก้วก่า
- 2.*นางเพ็ญศักดิ์ จักษุจินดา
- 3.*นายวิญญู อุพารกุล

สงขลา

- 1.พ.ต.อ.ไพจิตร ศรีคองคา
- 2.*นายสมพงษ์ สระกวี
- 3.*นายบุญญา หลีเหลด
- 4.*นายสุรใจ ศิรินุพงศ์

สตูล

- 1.พล.อ.หาญ สีนานนท์

สมุทรปราการ

- 1.นายจรูญ ยิ่งประภากร
- 2.*นายปากเพียร วิริยะพันธ์ุ
- 3.*นายอนันต์ชัย คุณานันทกุล

สมุทรสงคราม

- 1.นายมนตรี สันทวิชัย

สมุทรสาคร

- 1.นายวิเชียร เปาอินทร์

สระแก้ว

- 1.พล.ท.โกวิท พัทฒฆายน
- 2.นายสหัส พิณฑุเสณีย์

สระบุรี

- 1.นายบรรฑูรย์ เกริกพิทยา
- 2.*พล.ต.มัญยกฤต รูปขจร

สิงห์บุรี

1. นายคำนวณ ชโลปถัมภ์

สุโขทัย

1. นายจำเอน จิตรธร
2. พล.อ.พนม จินะวิจารณ์

สุพรรณบุรี

1. นายสมเกียรติ อ่อนวิมล
2. พล.อ.มนัส อร่ามศรี
3. **นายมนัส รุ่งเรือง

สุราษฎร์ธานี

1. นายภิญญา ช่วยปลอด
2. *นายเฉลิม พรหมเลิศ
3. *นายมนู วณิชชานนท์

สุรินทร์

1. นายสมสิทธิ์ ศิริเจริญไชย
2. นายอำนาจ เขียวประมุข
3. *นายเกษม รุ่งชนเกียรติ
4. *นายอุทัยพันธ์ุ สงวนเสริมศรี

หนองคาย

1. *นายนิตินัย นาครทรรพ
2. *นายเชิดพงษ์ อุทัยสง
3. ***นายนางอรัญญา สุจนิล

หนองบัวลำภู

1. นายวิชัย เมืองนาง
2. นายสามารถ รัตประทีปพร

อ่างทอง

1.*นายนิพนธ์ วิสิทธิ์ยุทธศาสตร์

อำนาจเจริญ

1.**นายนิพนธ์ สุทธิเดช

อุดรธานี

1.นายคำพันธ์ ป็องปาน

2.*นายสุพร สุภสร

3.*พ.อ.สมคิด ศรีสังคม

4.*นางจิตรา อยู่ประเสีฐ

5.***พล.ท.ปัญญา อยู่ประเสริฐ

อุดรดิตถ์

1.*นายคำนวณ เหมาะะประสิทธิ์

2.*นายอนุชาติ บรรจงศุภมิตร

อุทัยธานี

1.นายศิลป์ชัย เชษฐศิลป์

อุบลราชธานี

1.นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชร

2.*นายวีระศักดิ์ จินารัตน์

3.*นายวิชัย ครอบงายติ

4.**นายอมร นิลเปรม

5.**นางมลวิวัลย์ เงินหมื่น

6.***นางวิลาวัลย์ ตันวัฒนพงษ์

หมายเหตุ * ได้รับเลือกตั้งใหม่ครั้งที่สอง 29 เมษายน 2543
** ได้รับเลือกตั้งใหม่ครั้งที่สาม 4 มิถุนายน 2543
*** ได้รับเลือกตั้งใหม่ครั้งที่สี่ 9 กรกฎาคม 2543
**** ได้รับเลือกตั้งใหม่ครั้งที่ห้า 22 กรกฎาคม 2543

ภาคผนวก ง.-1
สมาชิกรัฐสภา ชุดเลือกตั้ง ครั้งที่ 1 วันที่ 4 มีนาคม 2543

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	สมาชิกรัฐสภาจังหวัด	คะแนนที่ได้รับเลือกตั้ง
1	นายวีระพงศ์ สกลกิติวัฒน์	กระบี่	61,615
2	นายปราโมทย์ ไม้กลัด	กรุงเทพมหานคร	421,515
3	นายดำรง พุฒตาล	กรุงเทพมหานคร	387,994
4	ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง	กรุงเทพมหานคร	196,897
5	นายโสภณ สุภาพงษ์	กรุงเทพมหานคร	162,993
6	พล.ต.อ.ประทีป สันติประภพ	กรุงเทพมหานคร	71,081
7	นายวัลลภ ตังคณานุกาญจน์	กรุงเทพมหานคร	52,154
8	นายแก้วสรร อดิโพธิ์	กรุงเทพมหานคร	49,595
9	นายมีชัย วีระไวทยะ	กรุงเทพมหานคร	42,815
10	นางประทีป อึ้งทรงธรรม	กรุงเทพมหานคร	40,228
11	นายสักร กอแสงเรือง	กรุงเทพมหานคร	40,045
12	นายเสวี สุวรรณภานนท์	กรุงเทพมหานคร	35,623
13	นายอิมรอน มะลูลีม	กรุงเทพมหานคร	33,154
14	นายผ่อง เล่งอี้	กรุงเทพมหานคร	25,957
15	นายชุมพล ศิลปอาชา	กรุงเทพมหานคร	23,952
16	นายจอห์น อึ้งภากรณ์	กรุงเทพมหานคร	22,925
17	พล.ต.ท.ทวี ทิพรัตน์	กรุงเทพมหานคร	33,966
18	พลเอกบัณฑิตย์ มลายอรวิศุณย์	กาญจนบุรี	84,206
19	พลเอกวัฒนา สรรพานิช	กาญจนบุรี	57,861
20	นายประศักดิ์ ฌ กภาพสินธุ์	กาญจนบุรี	41,463
21	นายสุนทร จินดาอินทร์	กำแพงเพชร	60,466
22	นายอนันต์ ผลอำนวย	กำแพงเพชร	47,391
23	นายแคล้ว นรปติ	ขอนแก่น	71,412
24	นายสมควร จิตแสง	ขอนแก่น	45,519
25	พลเอกวิชา ศิริธรรม	จันทบุรี	50,781
26	นายปรีชา ปิตานนท์	จันทบุรี	31,133
27	นายรส มะลิผล	ฉะเชิงเทรา	75,080

28	นายบุญเลิศ ไพรินทร์	ฉะเชิงเทรา	64,848
29	นายกมล มั่นภักดี	ชุมพร	40,790
30	นางเตือนใจ ดีเทศน์	เชียงราย	58,641
31	พล.ต.อ.วิรุพห์ พันแสน	เชียงราย	46,897
32	นายอาคม ตุลาดีลก	เชียงใหม่	50,918
33	พล.ต.ต.สนาม คงเมือง	เชียงใหม่	42,562
34	พลอากาศเอกกานต์ สุระกุล	ตรัง	90,123
35	นายสมศักดิ์ โส่สถาพรพิพิธ	ตรัง	57,953
36	นายอุดร ดันดีสุนทร	ตาก	72,320
37	นายพนัส ทัศนียานนท์	ตาก	52,221
38	นายสวัสดิ์ ทรัพย์เจริญ	นครพนม	71,655
39	นายวีรวัชร สิทธิธรรม	นครพนม	70,989
40	นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ	นครราชสีมา	235,076
41	นายไสว พรหมณี	นครราชสีมา	78,007
42	นายลำพอง พิลาสมบัติ	นครราชสีมา	45,220
43	ดร.ทวี แก้วคง	นครศรีธรรมราช	53,118
44	พล.ต.อ.มีชัย นุกูลกิจ	นครศรีธรรมราช	44,000
45	ศ.พล.ท.ดร.โอภาส รัตนบุรี	นครศรีธรรมราช	33,217
46	นายณรงค์ นุ่นทอง	นครศรีธรรมราช	32,285
47	นายประยุทธ ศรีมีชัย	นครศรีธรรมราช	26,834
48	นางมาลินี สุขเวชชวรกิจ	นครสวรรค์	62,191
49	นายประสิทธิ์ พิฑูรกิจจา	นครสวรรค์	50,980
50	พล.อ.ยุทธนา คำดี	นนทบุรี	56,949
51	นายพีครุดดีน บอดอ	นราธิวาส	117,649
52	นายอุมาร์ ตอยิบ	นราธิวาส	44,644
53	นายสม ต๊ะยศ	น่าน	28,065
54	นายสันติภาพ อินทรพัฒน์	น่าน	37,431
55	นายการุณ ไสงาม	บุรีรัมย์	52,715
56	นางนิพัทธา อมรรัตนเมธา	ปทุมธานี	122,484
57	นายปรีดี หิรัญพฤษ์	ปทุมธานี	93,438
58	ร.ต.อำนาจ ไทยานนท์	ประจวบคีรีขันธ์	59,118
59	นายเด่น โต๊ะมีนา	ปัตตานี	103,275
60	พล.ต.ชูชาติ ทัศนเสถียร	ปัตตานี	45,147
61	นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล	พระนครศรีอยุธยา	85,262

62	นางสำรวย แช่วัฒนะ	พระนครศรีอยุธยา	76,716
63	นายสุรเดช ยะสวัสดิ์	พะเยา	102,351
64	นางพวงเล็ก บุญเชียง	พะเยา	45,868
65	นายวงศ์พันธ์ ณะ ตะกั่วทุ่ง	พังงา	30,353
66	ร.ต.อนุกุล สุภาไชยกิจ	พัทลุง	73,701
67	นายโอภาส รongเงิน	พัทลุง	58,938
68	นายสุรสิทธิ์ ฉัตรชัยเดช	พิจิตร	74,452
69	นายวิชิต พูลลาภ	พิจิตร	63,208
70	พลเอกศิริ ทิวะพันธ์	พิษณุโลก	85,255
71	นายบุญยืน ศุภสารสาทร	พิษณุโลก	75,812
72	พล.ต.ท.ณรงค์ อมาตยกุล	พิษณุโลก	67,035
73	นายพิชัย ข้าเพชร	เพชรบุรี	73,664
74	นายเกษม ชัยสิทธิ์	เพชรบูรณ์	74,665
75	นายสมพร คำชื่น	แพร่	59,819
76	นายสวัสดิภาพ กันทาธรรม	แพร่	58,111
77	นายไพบุลย์ อบัติศฤงค์	ภูเก็ต	51,059
78	นายทองใบ ทองเป่าดี	มหาสารคาม	86,441
79	นายอดุลย์ วันไชยธนวงศ์	แม่ฮ่องสอน	33,378
80	นายสมบูรณ์ ทองบูรณ	ยโสธร	63,312
81	นายสมัย สมแสน	ยโสธร	54,816
82	นายมะตา มะทา	ยะลา	70,793
83	นายเกษม มาลัยศรี	ร้อยเอ็ด	89,706
84	นายสุรชัย ดนัยตั้งตระกูล	ร้อยเอ็ด	67,647
85	นพ.วิจิตร มโนสิทธิ์ศักดิ์	ร้อยเอ็ด	48,942
86	นายธรรมบุญ มงคล	ระนอง	24,900
87	นายนิวัฒน์ พันธุ์	ระยอง	53,520
88	ร.ต.ท.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ	ราชบุรี	90,514
89	นายนภินทร ศรีสรรพวงค์	ราชบุรี	63,361
90	นายปราโมทย์ ไพชนม์	ราชบุรี	55,246
91	นายสนิท วรปัญญา	ลพบุรี	132,983
92	พลเอกสิรินทร์ ฐูปกล้า	ลำพูน	69,463
93	นายสันดี เทพมณี	ลำพูน	95,266
94	พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก	เลย	186,701
95	ม.ร.ว.กำลูนเทพ เทวกุล	เลย	49,250

96	นายชวาล มหาสุวีระชัย	ศรีสะเกษ	85,608
97	นายชิต เจริญประเสริฐ	ศรีสะเกษ	82,530
98	นายณรงค์สิทธิ์ เศรีรัตน์	ศรีสะเกษ	70,365
99	นายจิโรจน์ โชติพันธ์	ศรีสะเกษ	56,792
100	ท.ญ.กรองกาญจน์ วิสมหมาย	ศรีสะเกษ	55,385
101	นางมาลีรัตน์ แก้วก่า	สกลนคร	55,485
102	พ.ต.อ.ไพจิตร ศรีคงคา	สงขลา	85,055
103	พลเอกหาญ สีนานนท์	สตูล	33,805
104	นายจรรยา ยิ่งประภากร	สมุทรปราการ	97,791
105	นายมนตรี สินทวิชัย	สมุทรสงคราม	50,086
106	นายวิเชียร เปาอินทร์	สมุทรสาคร	88,987
107	พล.ท.โกวิท พัทธมายน	สระแก้ว	57,918
108	นายสหัส พินทุเสนีย์	สระแก้ว	53,771
109	นายบรรชुरย์ เกริกพิทยา	สระบุรี	33,182
110	นายคำนวน ชโลปถัมภ์	สิงห์บุรี	38,596
111	นายจำเริญ จิตรธร	สุโขทัย	165,053
112	พลเอกพนม จีนะวิจารณ์	สุโขทัย	48,301
113	พลเอกมนัส อร่ามศรี	สุพรรณบุรี	74,745
114	นายสมเกียรติ อ่อนวิมล	สุพรรณบุรี	80,362
115	นายภิญญา ช่วยปลอด	สุราษฎร์ธานี	33,934
116	นายสมสิทธิ์ ศิริเจริญไชย	สุรินทร์	27,816
117	นายอำนาจ เขียรประมุข	สุรินทร์	26,497
118	นายรัชชัย เมืองนาง	หนองบัวลำภู	81,886
119	นายสามารถ รัตนประทีปพร	หนองบัวลำภู	35,813
120	นายคำพันธ์ ป้องปาน	อุดรธานี	53,364
121	นายศิลป์ชัย เชษฐศิลป์	อุทัยธานี	57,221
122	นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	อุบลราชธานี	41,926

ภาคผนวก ง.-2

สมาชิกรัฐสภา ชุดเลือกตั้ง ครั้งที่ 2 วันที่ 29 เมษายน 2543

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	สมาชิกรัฐสภาจังหวัด	คะแนนที่ได้รับเลือกตั้ง
1	นายเกษม รุ่งธนเกียรติ	สุรินทร์	113,603
2	นายอุทัยพันธ์ุ์ สงวนเสริมศรี	สุรินทร์	51,224
3	นายระวี กิ่งคำวงศ์	มุกดาหาร	29,656
4	นายทวีป ขวัญบุรี	ระยอง	59,459
5	นายสงพงษ์ สระแก้ว	สงขลา	75,976
6	นายบุญญา หลีเหลด	สงขลา	52,054
7	นายสุรใจ ศิริพงษ์	สงขลา	44,884
8	นายมัญญกฤต รูปขจร	สระบุรี	53,255
9	นายพากเพียร วิริยะพันธ์ุ์	สมุทรปราการ	
10	นายอนันตชัย คุณานันทกุล	สมุทรปราการ	
11	นายเฉลิม พรหมเลิศ	สุราษฎร์ธานี	51,325
12	นายมนู วัฒนชานนท์	สุราษฎร์ธานี	40,561
13	นายถาวร เกียรติไชยากร	เชียงใหม่	60,638
14	พล.ต.อินทรัตน์ ยอดบางเตย	เชียงใหม่	56,457
15	พล.ต.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์	เชียงใหม่	52,048
16	นางนันทนา สงฆ์ประชา	ชัยนาท	57,977
17	นายกำพล ภูมณี	ปราจีนบุรี	43,001
18	นายสรารุข นิยมทรัพย์	นครปฐม	50,970
19	นายประสิทธิ์ ปทุมรักษ์	นครปฐม	46,846
20	พล.ต.ท.ปรีชา ปฏิบัติสกรกิจ	ชลบุรี	53,365
21	พล.ต.ต.ระวี อนันตกุล	ชลบุรี	52,055
22	นายวิโรจน์ อมตกุล	ชลบุรี	41,970
23	นายนิพนธ์ วิเศษยุทธศาสตร์	อ่างทอง	60,068
24	คุณหญิงจินตนา สุขมาก	นนทบุรี	46,029
25	นายถวิล จันท์ประสงค์	นนทบุรี	22,309
26	นายพิชิต ชัยวิรัตน์	ชัยภูมิ	53,216
27	นายสุรียน ภูมิรัตนประพิณ	ชัยภูมิ	40,293

28	นายสุชน ชาลีเครือ	ชัยภูมิ	35,749
29	นายนิรัตน์ อยู่ภักดี	ชัยภูมิ	35,048
30	นายชัชวาลย์ คงอุดม	กรุงเทพมหานคร	92,515
31	คุณหญิงชดช้อย โสภนพนิช	กรุงเทพมหานคร	82,579
32	นายสมบัติ วรามิตร	กาฬสินธุ์	142,449
33	นายวิบูลย์ แซ่มชื่น	กาฬสินธุ์	52,824
34	พล.ต.อ.สมชาย ไชยเวช	ขอนแก่น	84,168
35	นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช	ขอนแก่น	71,254
36	ดร.พา อักษรเสื่อ	ขอนแก่น	61,801
37	น.ส.บุศรินทร์ ดิยะไพรัช	เชียงราย	73,430
38	นายวิศิษฐ์ เตชะธีราวัฒน์	เชียงราย	59,913
39	พล.ต.สาคร กิจวิริยะ	ตราด	34,151
40	นายมารุต โรจนापียาวงค์	นครนายก	30,574
41	นายบุญทัน ดอกไทรสง	นครราชสีมา	75,319
42	นายพิเชษฐ พัฒนโชติ	นครราชสีมา	58,445
43	นางพรหมจารี รัตนเศรษฐ์	นครราชสีมา	56,575
44	นายวีระพล รัตนประทีป	นครราชสีมา	53,701
45	นายพัฒนา ศิริวันสาณฑ์	นครสวรรค์	74,847
46	นายสมเกียรติ ศรีลัมพ์	นครสวรรค์	52,006
47	นางสาวอุษณีย์ ชิดชอบ	บุรีรัมย์	77,146
48	พ.ต.อ.สุรพงษ์ ใฝ่นวล	บุรีรัมย์	56,054
49	นายพร เพ็ญพาส	บุรีรัมย์	52,433
50	นายเพิ่มพูน ทองศรี	บุรีรัมย์	43,732
51	นายประสงค์ โฆษิตานนท์	เพชรบูรณ์	97,646
52	นายสุทัศน์ จันท์แสงศรี	เพชรบูรณ์	47,847
53	นายศรีเมือง เจริญศิริ	มหาสารคาม	60,342
54	นายประเกียรติ นาสิมมา	ร้อยเอ็ด	89,405
55	พล.ต.ต.อำพล งามจิตร	ลำปาง	58,239
56	นางเพ็ญศักดิ์ จักขุจินดา	สกลนคร	51,294
57	นายวิญญู อุพารกุล	สกลนคร	49,425
58	นายสุพร สุภสร	อุดรธานี	84,030
59	นายสมคิด ศรีสังคม	อุดรธานี	52,002
60	นางจิตรา อยู่ประเสริฐ	อุดรธานี	46,944
61	นายคำนวณ เหมาะะประสิทธิ์	อุดรดิษฐ์	39,860

62	นายอนุชาติ บรรจงสุขุมิตร	อุตรดิตถ์	36,670
63	นายวีระศักดิ์ จินารัตน์	อุบลราชธานี	42,551
64	นายวิชัย ครองยุติ	อุบลราชธานี	38,152
65	นายนิติชัย นาครทรรพ	หนองคาย	52,944
66	นายเชิดพงษ์ อุทัยสง	หนองคาย	49,301

ภาคผนวก ง.-3

สมาชิกวุฒิสภา ชุดเลือกตั้ง ครั้งที่ 3 วันที่ 4 มิถุนายน 2543

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	สมาชิกวุฒิสภาจังหวัด	คะแนนที่ได้รับเลือกตั้ง
1	นายทวี สุภธีระ	ขอนแก่น	79,329
2	นายอุบล อื้อศรี	นครราชสีมา	126,559
3	นายนพดล สมบูรณ์	ลำปาง	42,120
4	นายนิคม เขาว์กิตติโสภณ	ลำปาง	36,737
5	นายมนัส รุ่งเรือง	สุพรรณบุรี	87,304
6	นานิพนธ์ สุทธิเดช	อำนาจเจริญ	32,903
7	นายอมร นิลเปรม	อุบลราชธานี	52,607
8	นางมลวัลย์ เงินหมื่น	อุบลราชธานี	50,527

ภาคผนวก ง.-4

สมาชิกรัฐสภา ชุดเลือกตั้ง ครั้งที่ 4 วันที่ 24 มิถุนายน 2543 และวันที่ 9 กรกฎาคม 2543

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	สมาชิกรัฐสภาจังหวัด	คะแนนที่ได้รับเลือกตั้ง
1	นายวิทยา มะเสนา	มหาสารคาม	62,017
2	นางอรัญญา สุนิลา	หนองคาย	42,834
3	พล.ท.ปัญญา อยู่ประเสริฐ	อุดรธานี	46,632

ภาคผนวก ง.-5
สมาชิกรัฐสภา ชุดเลือกตั้ง ครั้งที่ 5 วันที่ 22 กรกฎาคม 2543

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	สมาชิกรัฐสภาจังหวัด	คะแนนที่ได้รับเลือกตั้ง
1	นางวิลาวัลย์ ตันวัฒนะพงษ์	อุบลราชธานี	102,617

ภาคผนวก จ.

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส¹

รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้เสนอตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับลงวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ.1958²

ประชาชนชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ให้การรับรอง

ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งมีเนื้อความดังนี้

อารัมภบท

ประชาชนชาวฝรั่งเศสแสดงความยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชนและหลักอำนาจอธิปไตย เป็นของชาติตั้งที่ได้นิยามไว้ในปฏิญญามนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ.1789 ซึ่งได้รับการยืนยันและขยายความโดยอารัมภบทของรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.2946

อาศัยอำนาจตามหลักการดังกล่าวและหลักเสรีภาพในการตัดสินใจของประชาชน สาธารณรัฐได้มอบให้ดินแดนโพ้นทะเลแสดงเจตจำนงที่จะเข้าอยู่ร่วมกับสาธารณรัฐ สถาบันใหม่ได้ จัดตั้งขึ้นบนพื้นฐานของอุดมคติร่วมกันแห่งเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ และถือกำเนิดขึ้นมาโดยคำนึงถึงวิวัฒนาการทางด้านประชาธิปไตยของดินแดนดังกล่าว

มาตรา 1 ฝรั่งเศสเป็นสาธารณรัฐที่แบ่งแยกมิได้ เป็นของประชาชน เป็นประชาธิปไตย และเป็นของสังคม สาธารณรัฐรับรองถึงความเสมอภาคตามกฎหมายของประชาชน โดยไม่แบ่งแยกแหล่งกำเนิด เชื้อชาติ หรือศาสนา สาธารณรัฐเคารพต่อความเชื่อของทุกนิกาย

หมวด 1

อำนาจอธิปไตย

มาตรา 2³ ภาษาประจำสาธารณรัฐ ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส
สัญลักษณ์ประจำชาติ ได้แก่ ธงสามสี คือ สีน้ำเงิน สีขาว สีแดง
เพลงชาติ ได้แก่ เพลง "ลา มาร์ชยแยส"

¹ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจัดแปลและจัดพิมพ์ พ.ศ.2541 จาก CONSTITUTION DE LA REPUBLIQUE FRANCAISE du 4 Octobre 1958

² ประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ.1958

³ เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ.1992

คดีของสาธารณรัฐ ได้แก่ เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ
หลักการของสาธารณรัฐ ได้แก่ รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน
มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยของชาติเป็นของประชาชนซึ่งใช้อำนาจดังกล่าวโดยผ่านทาง
ผู้แทนราษฎรและโดยการออกเสียงประชามติ

คณะบุคคลหรือบุคคลใดไม่สามารถอ้างว่ามีสิทธิใช้อำนาจอธิปไตยได้
การออกเสียงเลือกตั้งสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน
รัฐธรรมนูญนี้ การออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นการทั่วไป เสมอภาค และลับ

บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะทั้งเพศชายและหญิงที่มีสัญชาติฝรั่งเศส และมีสิทธิทางแพ่งและ
สิทธิทางการเมืองย่อมสามารถออกเสียงเลือกตั้งภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎหมาย

มาตรา 4 พรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
สามารถจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมอย่างอิสระ และต้องเคารพหลักอำนาจอธิปไตยของชาติและหลัก
ประชาธิปไตย

หมวด 2

ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ

มาตรา 5 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ต้องดูแลให้มีการเคารพในบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญนี้และจะต้องใช้อำนาจที่มีอยู่ดูแลให้การดำเนินการของสถาบันการเมืองแห่งรัฐเป็นไป
โดยปกติและมีความต่อเนื่องของรัฐ

ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ประกันความเป็นอิสระของชาติ บูรภาพแห่งดินแดน
และการเคารพต่อสนธิสัญญาต่างๆ

มาตรา 6⁴ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ได้รับการออกเสียงเลือกตั้งโดยตรงจาก
ประชาชน และมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปี

วิธีการในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้ ให้กำหนดโดยกฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญ

มาตรา 7⁵ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ได้รับเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากเด็ดขาดของ
ผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หากไม่ได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดในการลงคะแนนรอบแรก การลง
คะแนนรอบที่สองจะต้องจัดให้มีขึ้นในวันอาทิตย์ที่สองหลังจากวันที่มีการลงคะแนนรอบแรก เฉพาะ
ผู้สมัครรับเลือกตั้งสองคนซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงที่สุดในการลงคะแนนรอบแรกที่ไม่ได้ถอนตัวออก
จากการเลือกตั้งเท่านั้นที่มีสิทธิเข้าสู่การออกเสียงรอบที่สอง

⁴ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ.1962

⁵ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ.1962 และฉบับลงวันที่

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเริ่มต้นตามที่รัฐบาลประกาศกำหนด

การเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่จะต้องจัดให้มีขึ้นภายในยี่สิบวันถึงสามสิบห้าวันก่อนการสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีที่ดำรงตำแหน่งอยู่

ในกรณีที่ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับคำร้องขอจากรัฐบาล ได้วินิจฉัยโดยเสียงข้างมากเด็ดขาดของตุลาการรัฐธรรมนูญว่าประธานาธิบดีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ให้ประธานวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่ประธานาธิบดีไปพลางก่อน แต่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 11 และมาตรา 12 ของรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้ และในกรณีที่ประธานวุฒิสภาที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ประธานาธิบดีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ให้รัฐบาลเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

ในกรณีที่ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลง หรือในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ประกาศว่าประธานาธิบดีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้อย่างเป็นการถาวร การเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่จะต้องมีขึ้นภายในยี่สิบวันถึงสามสิบห้าวันหลังจากวันที่ตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงหรือภายหลังการประกาศถึงการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปของประธานาธิบดีอย่างเป็นการถาวร ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัยตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้อินิจฉัย

ในเวลาเจ็ดวันก่อนวันสิ้นสุดการรับสมัครเลือกตั้งประธานาธิบดี หากบุคคลใดซึ่งได้ประกาศตัวต่อสาธารณะว่าตนจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี ภายในระยะเวลาสามสิบวันก่อนหน้าวันดังกล่าว ได้ถึงแก่กรรมหรือต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจเลื่อนการเลือกตั้งประธานาธิบดีออกไปได้

ก่อนการออกเสียงรอบแรก หากผู้สมัครรายใดรายหนึ่งถึงแก่กรรมหรือต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องเลื่อนการเลือกตั้งออกไป

ในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง ในสองคนที่ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดในการออกเสียงรอบแรกถึงแก่กรรมหรือต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งก่อนที่จะมีการประกาศตัวตนของผู้สมัครคนหนึ่งคนใด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องประกาศให้เริ่มกระบวนการเลือกตั้งใหม่ และให้ดำเนินการอย่างเดียวกันสำหรับกรณีที่เกิดการถึงแก่กรรมหรือการต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ในสองคนที่เหลืออยู่ก่อนการออกเสียงลงคะแนนรอบที่สอง

ในทุกกรณี ให้ส่งเรื่องไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในวรรคสองของมาตรา 61 ของรัฐธรรมนูญนี้ หรือตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับการเสนอตัวสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจขยายระยะเวลาตั้งที่บัญญัติไว้ในวรรค 3 และ 5 ออกไปได้ ถ้าการออกเสียงลงคะแนนจะเกิดขึ้นไม่เกินกว่าสามสิบห้าวันหลังจากวันที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งดังกล่าว และถ้าการใช้บทบัญญัติในวรรคนี้ก่อให้เกิดผลเป็นการเลื่อนการเลือกตั้งออกไปหลังจากวันพ้นจากตำแหน่งตามวาระของประธานาธิบดีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ ให้ประธานาธิบดีที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการประกาศชื่อประธานาธิบดีคนใหม่

มาตรา 8 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อนายกรัฐมนตรียื่นใบลาออกของคณะรัฐบาล

ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้แต่งตั้งและให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามคำเสนอแนะของนายกรัฐมนตรี

มาตรา 9 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นประธานในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี

มาตรา 10 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ประกาศใช้กฎหมาย ภายในสิบห้าวันนับจากวันที่รัฐบาลได้รับร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาแล้ว

ก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ประธานาธิบดีสามารถขอให้รัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายนั้นใหม่ทั้งหมดหรือเพียงบางมาตราก็ได้ รัฐสภาจะไม่พิจารณาคำขอของประธานาธิบดีไม่ได้

มาตรา 11⁶ ตามคำเสนอแนะของรัฐบาลในระหว่างสมัยประชุมของรัฐสภาหรือโดยการเสนอร่วมกันของสภาทั้งสอง ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอาจประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา กำหนดให้มีการออกเสียงแสดงประชามติต่อร่างกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบสถาบันการเมืองแห่งรัฐ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือต่อบริการสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว หรือจัดให้มีเพื่อการอนุญาตให้มีการรับรองสนธิสัญญาซึ่งแม้ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่ก็มีผลกระทบต่อการทำงานของสถาบันต่าง ๆ

เมื่อมีการออกเสียงแสดงประชามติได้จัดขึ้นตามข้อเสนอของรัฐบาล รัฐบาลจะต้องแถลงต่อสภาแต่ละสภาก่อนที่จะเปิดให้มีการอภิปราย

เมื่อผลการออกเสียงแสดงประชามติเป็นการรับรองร่างกฎหมาย ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ประกาศใช้กฎหมายภายในกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อน

มาตรา 12⁷ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอาจประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรได้ภายหลังจากที่ได้ปรึกษากับนายกรัฐมนตรีและประธานสภาทั้งสองแล้ว

ให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายในระยะเวลาสี่สิบวันถึงสี่สิบวันนับจากวันที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

ให้สภาผู้แทนราษฎรประชุมกันในวันพฤหัสบดีที่สองภายหลังการเลือกตั้ง หากการประชุมครั้งนี้มีขึ้นนอกสมัยการประชุมสามัญให้เปิดสมัยประชุมนี้ขึ้นมีกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน

ห้ามทำการยุบสภาในระยะเวลาหนึ่งปีนับจากวันที่มีการเลือกตั้งซึ่งเกิดจากการยุบสภาคราวก่อน

มาตรา 13 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ลงนามในรัฐกฤษฎีกาที่ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

ประธานาธิบดีแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือนและข้าราชการฝ่ายทหาร

⁶ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

⁷ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

สมาชิกสภาแห่งรัฐ ผู้ได้รับเครื่องรัฐอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของอิสริยาภรณ์เลยอง เอกอัคร
รัฐทูต ผู้แทนพิเศษของรัฐ ผู้พิพากษาศาลสูงสุดของศาลตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการจังหวัด ตัวแทน
ของรัฐบาลในดินแดนโพ้นทะเล

นายทหารระดับนายพล ผู้อำนวยการศึกษาธิการประจำภาค อธิบดีในหน่วยงานส่วน
กลางของรัฐได้รับการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดตำแหน่งอื่นๆ ซึ่งต้องให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ให้
ความเห็นชอบในการแต่งตั้ง รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขการมอบอำนาจของประธานาธิบดีในการแต่งตั้ง
ผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ

มาตรา 14 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐแต่งตั้งเอกอัครราชทูตและผู้แทนพิเศษของรัฐไป
ประจำต่างประเทศ และเป็นผู้รับตราสารแต่งตั้งเอกอัครราชทูตและผู้แทนพิเศษของรัฐอื่นที่มา
ประจำยังสาธารณรัฐฝรั่งเศส

มาตรา 15 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นจอมทัพ เป็นประธานสภากลาโหม และ
ประธานคณะกรรมการสูงสุดในการป้องกันประเทศ

มาตรา 16 ในกรณีที่สถาบันแห่งสาธารณรัฐ ความเป็นเอกราชของชาติ บุรณภาพแห่ง
ดินแดน หรือการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศถูกคุกคามอย่างร้ายแรงและปัจจุบันทันด่วน
จนเป็นเหตุให้การดำเนินการตามปกติของสถาบันทางการเมืองแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญหยุดชะงักลง
ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐมีอำนาจดำเนินการที่จำเป็นสำหรับจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าว
โดยจะต้องปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการกับนายกรัฐมนตรี และประธานสภาทั้งสอง และ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก่อน

ประธานาธิบดีจะต้องแถลงการใช้มาตรการฉุกเฉินดังกล่าวให้ประชาชนทราบ

มาตรการดังกล่าวจะต้องดำเนินไปในระยะเวลาจำกัดที่สุดและเป็นไปเฉพาะเท่าที่มีความ
จำเป็น เพื่อให้การดำเนินการของสถาบันการเมืองแห่งรัฐเป็นไปตามปกติ โดยประธานาธิบดีจะ
ต้องปรึกษาหารือกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในเรื่องการใช้มาตรการดังกล่าว

รัฐสภาเปิดสมัยประชุมได้เอง

ระหว่างที่มีการใช้อำนาจฉุกเฉินดังกล่าว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้

มาตรา 17 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐทรงสิทธิในการให้อภัยโทษ

มาตรา 18 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐติดต่อกับสภาทั้งสองของรัฐสภาโดยการส่ง
สาส์นซึ่งจะนำมาอ่านต่อที่ประชุมแต่จะไม่มีอภิปรายในเรื่องดังกล่าว

ในระยะเวลาออกสมัยการประชุม ให้รัฐสภาเปิดประชุมพิเศษเพื่อการดังกล่าว

มาตรา 19 การกระทำทั้งหลายของประธานาธิบดีนอกจากที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8
วรรคแรก มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 16 มาตรา 18 มาตรา 54 มาตรา 56 และมาตรา 61
จะต้องมีการลงนามร่วมโดยนายกรัฐมนตรี หรือโดยรัฐมนตรีทั้งหลาย ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่อง
นั้นแล้วแต่กรณี

หมวด 3

รัฐบาล

มาตรา 20 รัฐบาลเป็นผู้กำหนดและดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของชาติ
รัฐบาลทรงไว้ซึ่งอำนาจบังคับบัญชาหน่วยงานของรัฐและกองทัพ
รัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาตามเงื่อนไขและกระบวนการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 49
และมาตรา 50

มาตรา 21 นายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินการของรัฐบาล รับผิดชอบในการป้องกันชาติ และรับผิดชอบบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งใช้อำนาจในการตรากฎหมายของฝ่ายบริหารและการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนและข้าราชการทหาร ทั้งนี้ ภายใต้บังคับบทบัญญัติในมาตรา 13

นายกรัฐมนตรีอาจมอบอำนาจบางประการให้แก่รัฐมนตรีได้

ในกรณีจำเป็น นายกรัฐมนตรีอาจทำหน้าที่แทนประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐในการเป็นประธานในที่ประชุมของสภากลาโหมและคณะกรรมการสูงสุดในการป้องกันประเทศตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 15

ในกรณีพิเศษ นายกรัฐมนตรีสามารถทำหน้าที่ประธานในการประชุมคณะรัฐมนตรีแทนประธานาธิบดีได้ โดยจะต้องมีการมอบหมายอย่างชัดเจนและจะต้องมีวาระการประชุมที่กำหนดไว้แน่นอน

มาตรา 22 การกระทำของนายกรัฐมนตรีอาจจะต้องมีการลงนามร่วมโดยรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติกาให้เป็นไปตามนั้น ทั้งนี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา 23 ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลไม่อาจดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภาตำแหน่งผู้แทนวิชาชีพในระดับชาติ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือประกอบวิชาชีพใดๆ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งได้

ให้กำหนดเงื่อนไขในการแต่งตั้งบุคคลอื่นให้ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวแทนในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

การตั้งสมาชิกรัฐสภาแทนตำแหน่งที่ว่างลงจะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 25

หมวด 4

รัฐสภา

มาตรา 24 รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

วุฒิสภาได้รับการเลือกตั้งโดยอ้อม วุฒิสภาเป็นตัวแทนขององค์กรปกครองท้องถิ่นในสาธารณรัฐ ประชาชนชาวฝรั่งเศสที่อยู่นอกสาธารณรัฐต้องมีผู้แทนในวุฒิสภา

มาตรา 25 ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดวาระของสภาแต่ละสภา จำนวนสมาชิกของแต่ละสภา เงินประจำตำแหน่ง เงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติที่จะได้รับการเลือกตั้ง การขาดคุณสมบัติและการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งอื่นพร้อมกันกับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจะกำหนดถึงวิธีการเลือกตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างจนกว่าจะมีการเลือกตั้งทั่วไปหรือเลือกตั้งบางส่วนตามวาระของสภาที่มีตำแหน่งว่างดังกล่าว

มาตรา 26⁸ สมาชิกวุฒิสภาไม่อาจถูกฟ้องร้อง ติดตาม จับกุม คุมขัง หรือพิจารณาพิพากษา อันเนื่องมาจากการที่ได้แสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

สมาชิกวุฒิสภาไม่อาจถูกฟ้องร้อง จับกุมในความผิดทางอาญาหรือความผิดลหุโทษใดๆ หรือถูกระงับด้วยประการใดๆ ให้สูญเสียหรือถูกจำกัดอิสรภาพได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสำนักงานแห่งสภาที่สมาชิคนั้นเป็นสมาชิกอยู่ การอนุญาตดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีในกรณีที่เป็นการกระทำผิดซึ่งหน้าหรือในกรณีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว

ในระหว่างสมัยประชุม ให้ระงับการคุมขัง การกระทำใดๆ ที่ทำให้สมาชิกวุฒิสภาสูญเสียหรือถูกจำกัดอิสรภาพไว้ชั่วคราว หากสภาที่สมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ร้องขอ

ให้สภาที่เกี่ยวข้องเปิดประชุมวาระพิเศษเพื่อให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคก่อน

มาตรา 27 การกำหนดอาณัติมอบหมายในการเลือกตั้งเพื่อให้สมาชิกวุฒิสภากระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งย่อมเป็นโมฆะ

สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกวุฒิสภาเป็นสิทธิส่วนตัวของสมาชิกแต่ละคน

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอาจกำหนดเกี่ยวกับการอนุญาตให้ออกเสียงลงคะแนนแทนกันได้ ในกรณีที่มีเหตุผลเป็นพิเศษ และสมาชิกวุฒิสภาคนหนึ่งจะทำหน้าที่ออกเสียงแทนสมาชิกวุฒิสภาอื่นเกินกว่าหนึ่งคะแนนเสียงมิได้

มาตรา 28⁹ รัฐสภาจะเรียกประชุมเองเป็นสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันทำงานวันแรกของเดือนตุลาคมไปจนถึงวันทำงานวันสุดท้ายของเดือนมิถุนายน

จำนวนวันประชุมของแต่ละสภาในระหว่างสมัยประชุมสามัญจะต้องไม่เกินกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน การกำหนดสัปดาห์ที่จะมีการประชุมกันในสมัยประชุมสามัญ ให้แต่ละสภาเป็นผู้กำหนด

นายกรัฐมนตรีซึ่งได้ปรึกษาหารือกับประธานสภาที่เกี่ยวข้องแล้ว หรือโดยเสียงข้างมากของสมาชิกสภาที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดให้มีวันประชุมเพิ่มเติมของสภาดังกล่าวได้

การกำหนดวันและกำหนดระยะเวลาในการประชุมให้เป็นไปตามข้อบังคับของแต่ละสภา

⁸ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

⁹ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

มาตรา 29 รัฐสภาอาจเปิดประชุมสมัยวิสามัญ โดยมีระเบียบวาระการประชุมที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าโดยแจ้งชัดแล้วได้ ตามคำร้องขอของนายกรัฐมนตรีหรือเสียงข้างมากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่มีการเปิดประชุมสมัยวิสามัญตามคำร้องขอของสภาผู้แทนราษฎร ให้ตรารัฐกฤษฎีกาปิดประชุมสมัยวิสามัญเมื่อรัฐสภาได้ประชุมตามระเบียบวาระที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าเสร็จสิ้นแล้ว และอย่างช้าจะต้องไม่เกินสิบสองวันนับแต่วันที่รัฐสภาได้ประชุมกัน

ภายในระยะเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันปิดประชุมสภาสมัยวิสามัญ เฉพาะแต่นายกรัฐมนตรีเท่านั้นที่อาจร้องขอให้เปิดสมัยประชุมสภาสมัยวิสามัญครั้งใหม่ได้

มาตรา 30 นอกเหนือจากการประชุมของรัฐสภาที่กฎหมายกำหนดให้รัฐสภาเปิดประชุมเองแล้ว ให้การเปิดหรือปิดสมัยประชุมวิสามัญเป็นไปตามรัฐกฤษฎีกาที่ตราโดยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ

มาตรา 31 รัฐมนตรีมีสิทธิเข้าร่วมในการประชุมของสภาทั้งสองได้ และมีสิทธิที่จะขอแถลงต่อที่ประชุมสภาได้

รัฐมนตรีอาจขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลช่วยเหลือในการแถลงต่อที่ประชุมสภาได้

มาตรา 32 ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่ง โดยมีวาระเท่ากับวาระของสภาผู้แทนราษฎร

ให้มีการเลือกตั้งประธานวุฒิสภาภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่บางส่วนตามวาระทุกครั้ง

มาตรา 33 การประชุมของสภาทั้งสองเป็นการประชุมโดยเปิดเผย ให้จัดพิมพ์รายละเอียดของรายงานการประชุมในรัฐกิจจานุเบกษา

แต่ละสภาอาจทำการประชุมลับได้โดยการร้องขอของนายกรัฐมนตรี หรือเมื่อสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกของสภานั้นร้องขอ

หมวด 5

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภากับรัฐบาล

มาตรา 34 รัฐสภาเป็นผู้ตรารัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

- สิทธิแห่งพลเมืองและหลักประกันขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนในการใช้เสรีภาพ รวมถึงตลอดถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานและการเกณฑ์ทรัพย์สินในการป้องกันประเทศ
- สัญชาติ สถานะและความสามารถทางกฎหมายของบุคคล ระบบกฎหมายว่าด้วยการสมรส การสืบมรดก และการให้โดยเสนหา

- การกำหนดความผิดอาญาชั้นอุกฤษโทษและมัชฌิมโทษ รวมทั้งการกำหนดโทษสำหรับความผิดดังกล่าว วิธีพิจารณาความอาญา การนิรโทษกรรม การจัดตั้งระบบศาลชั้นใหม่ และสถานภาพของผู้พิพากษา

- ฐานภาษี อัตราและวิธีการจัดเก็บภาษีทุกชนิด การออกใช้เงินตรา
เช่นกัน รัฐบัญญัติกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย

- ระบบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาและสมาชิกสภาท้องถิ่น
- การจัดตั้งองค์กรมหาชนประเภทต่างๆ ขึ้นใหม่
- หลักประกันขั้นพื้นฐานสำหรับข้าราชการพลเรือนและข้าราชการทหาร
- การโอนวิสาหกิจเอกชนมาเป็นของรัฐ และการโอนทรัพย์สินของวิสาหกิจภาครัฐไปเป็นของเอกชน

รัฐบัญญัติกำหนดหลักการที่สำคัญในเรื่อง

- การจัดระเบียบในการป้องกันประเทศ
- การปกครองตนเอง อำนาจอหน้าที่และรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การศึกษา
- ระบบกรรมสิทธิ์ ทรัพย์สินและข้อผูกพันตามกฎหมายแพ่งและทางพาณิชย์
- ระบบกฎหมายแรงงาน กฎหมายว่าด้วยสหภาพแรงงาน และการประกันสังคม

รัฐบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณกำหนดรายได้และรายจ่ายของรัฐตามเงื่อนไขและภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

รัฐบัญญัติเกี่ยวกับการให้เงินอุดหนุนกิจการประกันสังคมกำหนดเงื่อนไขทั่วไปเกี่ยวกับความสมดุลทางการเงิน บัญชีประมาณการรายรับ กำหนดเป้าหมายและค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ¹⁰

รัฐบัญญัติเกี่ยวกับการวางแผนกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ

บทบัญญัติมาตรานี้อาจจะบัญญัติเพิ่มเติมและขยายความได้โดยการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

มาตรา 35 การประกาศสงครามต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

มาตรา 36 การประกาศกฎอัยการศึกจะต้องกระทำโดยรัฐกฤษฎีกาที่ตราโดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรี

การขยายระยะเวลาการใช้กฎอัยการศึกเกินกว่าสิบสองวันจะต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสภา

มาตรา 37 เรื่องใดที่ไม่อยู่ในขอบเขตของการตราบัญญัติ ให้ถือว่าอยู่ในอำนาจการตรากฎหมายของฝ่ายบริหาร

¹⁰ เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 19965

รัฐบัญญัติซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ที่อยู่ในอำนาจการตรากฎหมายของฝ่ายบริหารอาจจะแก้ไขเพิ่มเติมได้ภายหลังจากที่ได้รับความเห็นจากสภาแห่งรัฐแล้ว รัฐบัญญัติซึ่งมีลักษณะดังกล่าวที่ใช้อยู่บังคับภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ จะแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐกฤษฎีกาได้ก็ต่อเมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ประกาศว่ารัฐบัญญัตินั้นกำหนดหลักเกณฑ์ที่อยู่ในอำนาจการตรากฎหมายของฝ่ายบริหารตามความในวรรคก่อน

มาตรา 38 เพื่อการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ รัฐบาลอาจขออนุญาตต่อรัฐสภาตรารัฐกำหนดภายในระยะเวลาที่กำหนดในเรื่องซึ่งโดยปกติแล้วเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจการตราบัญญัติของรัฐสภาก็ได้

รัฐกำหนดดังกล่าวจะต้องตราโดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรีภายหลังจากที่ได้ส่งให้สภาแห่งรัฐตรวจพิจารณาแล้ว รัฐกำหนดมีผลใช้บังคับนับแต่วันที่ได้ประกาศใช้ แต่จะสิ้นผลบังคับหากรัฐบาลมิได้เสนอรัฐบัญญัติรับรองรัฐกำหนดดังกล่าวต่อรัฐสภา ในระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในรัฐบัญญัติมอบอำนาจให้ตรารัฐกำหนด

เมื่อพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐกำหนดได้ก็แต่โดยรัฐบัญญัติในกรณีที่เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ

มาตรา 39¹¹ นายกรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภามีสิทธิเสนอร่างรัฐบัญญัติ

ร่างรัฐบัญญัติของรัฐบาลต้องผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีภายหลังจากที่ได้ส่งให้สภาแห่งรัฐตรวจพิจารณาแล้ว และจะต้องนำเสนอต่อสำนักงานของสภาใดสภาหนึ่ง ร่างรัฐบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณและร่างรัฐบัญญัติเกี่ยวกับการให้เงินอุดหนุนกิจการประกันสังคมจะต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

มาตรา 40 ร่างกฎหมายที่เสนอใหม่หรือร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่สมาชิกรัฐสภาเสนอจะรับไว้พิจารณาไม่ได้ หากปรากฏว่าการตรากฎหมายดังกล่าวจะเป็นผลทำให้รายได้ของรัฐลดลงหรือมีผลเป็นการสร้างรายจ่ายของรัฐขึ้นใหม่หรือเพิ่มรายจ่ายของรัฐ

มาตรา 41 ในระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมาย หากปรากฏว่าร่างกฎหมายที่เสนอใหม่หรือร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายของสมาชิกรัฐสภามีได้อยู่ในเขตอำนาจการตราบัญญัติหรือขัดกับการมอบอำนาจให้ตรารัฐกำหนดตามความในมาตรา 38 รัฐบาลอาจเสนอไม่ให้สภารับร่างดังกล่าวไว้พิจารณาได้

ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งกันระหว่างรัฐบาลและประธานสภาที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องทำการวินิจฉัยชี้ขาดภายในแปดวัน

มาตรา 42 ในการพิจารณาร่างกฎหมายที่รัฐบาลเสนอ ให้สภาที่รับร่างกฎหมายนั้นไว้ทำการพิจารณาจากร่างกฎหมายที่รัฐบาลเสนอ

ให้สภาที่ได้รับร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาจากอีกสภาหนึ่งมาแล้วพิจารณาร่างกฎหมายตามร่างกฎหมายที่ได้รับมา

¹¹ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1996

มาตรา 43 เมื่อรัฐบาลหรือสภาที่รับร่างกฎหมายนั้นไว้พิจารณาร้องขอให้ส่งร่างกฎหมายที่รัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภาเสนอไปยังคณะกรรมการการวิสามัญที่ตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาต่อไป

หากไม่มีการร้องขอให้ส่งร่างกฎหมายไปยังคณะกรรมการการวิสามัญเพื่อพิจารณา ให้ส่งร่างกฎหมายนั้นไปยังคณะกรรมการสามัญซึ่งมีจำนวนไม่เกินสภาละหกคณะเป็นผู้พิจารณา

มาตรา 44 สมาชิกรัฐสภาและรัฐบาลมีสิทธิเสนอขอแปรญัตติ

ภายหลังการเปิดอภิปราย รัฐบาลมีสิทธิคัดค้านมิให้มีการพิจารณาคำขอแปรญัตติหากมิได้มีการเสนอคำขอแปรญัตตินั้นให้คณะกรรมการพิจารณา ก่อน

ในกรณีที่รัฐบาลร้องขอ สภาที่พิจารณาร่างกฎหมายนั้นอาจลงมติเพียงครั้งเดียวเพื่อให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบในร่างกฎหมายที่กำลังพิจารณาอยู่นั้นทั้งฉบับหรือบางส่วนได้ ทั้งนี้ โดยในกรณีดังกล่าวจะมีการแปรญัตติได้ก็แต่เฉพาะตามคำขอแปรญัตติที่มีการเสนอหรือได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลแล้ว

มาตรา 45 ร่างกฎหมายที่รัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภาเสนอจะต้องได้รับการพิจารณาจากสภาทั้งสองสภาต่อเนื่องกันไปเพื่อให้มีการอนุมัติร่างกฎหมายที่มีเนื้อความอย่างเดียวกัน

ในกรณีที่สภาทั้งสองมีความเห็นไม่ตรงกันจนเป็นเหตุให้ร่างกฎหมายที่รัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภาเสนอไม่ได้รับความเห็นชอบ ภายหลังจากที่แต่ละสภาได้พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวแล้วสภาละสองครั้ง หรือในกรณีที่สภาแต่ละสภาได้พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวไปเพียงครั้งเดียวแต่รัฐบาลแจ้งว่ามีความจำเป็นเร่งด่วน นายกรัฐมนตรีอาจขอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมที่มีสมาชิกแต่ละสภาจำนวนเท่ากัน เพื่อทำหน้าที่พิจารณาเสนอบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้นั้น

ให้รัฐบาลเป็นผู้เสนอบทบัญญัติของกฎหมายที่ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะกรรมการร่วมต่อสภาทั้งสอง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ในกรณีดังกล่าวจะมีการเสนอขอแปรญัตติไม่ได้ เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล

หากคณะกรรมการร่วมไม่สามารถพิจารณาให้ความเห็นชอบบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว หรือบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวไม่ผ่านการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในวรรคก่อน ภายหลังจากที่ได้มีการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎรและในวุฒิสภาอีกครั้งหนึ่งแล้ว รัฐบาลมีอำนาจที่จะร้องขอให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณายืนยันบทบัญญัติดังกล่าวเป็นองค์กรสุดท้ายได้ ในกรณีดังกล่าวนี้ สภาผู้แทนราษฎรอาจนำร่างที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมหรือร่างที่ผ่านการพิจารณาครั้งสุดท้ายของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจมีการแปรญัตติโดยความเห็นชอบของวุฒิสภาแล้ว แล้วแต่กรณี มาใช้เป็นร่างที่ใช้ในการพิจารณาก็ได้

มาตรา 46 บรรดากฎหมายที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ให้มีฐานะเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจะต้องผ่านกระบวนการจัดทำและแก้ไขเพิ่มเติมภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

สภาที่ได้รับร่างกฎหมายที่รัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภาเสนอให้พิจารณา จะทำการพิจารณา และลงมติในร่างกฎหมายดังกล่าวได้ เมื่อพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเสนอร่างกฎหมาย ต่อสภาดังกล่าว

ในกรณีที่สภาทั้งสองมีความเห็นไม่ตรงกันจนเป็นเหตุให้ร่างกฎหมายไม่ได้รับความเห็นชอบให้นำบทบัญญัติในมาตรา 45 มาใช้บังคับ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรใช้อำนาจพิจารณายืนยันบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเป็นองค์การสุดท้าย มติยืนยันของสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวุฒิสภาจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาทั้งสองโดยมีเนื้อความอย่างเดียวกัน

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจะประกาศใช้บังคับได้ภายหลังจากศาลรัฐธรรมนูญประกาศว่าร่างกฎหมายนั้นสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

มาตรา 47 รัฐสภาจะพิจารณาลงมติในร่างกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรไม่พิจารณาเห็นชอบร่างกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณในการพิจารณารั้งแรกภายในกำหนดเวลาสี่สิบวันนับจากวันที่ได้รับร่างกฎหมาย ให้รัฐบาลส่งร่างกฎหมายดังกล่าวให้วุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน หลังจากนั้นให้นำบทบัญญัติในมาตรา 45 มาใช้บังคับ

ในกรณีที่รัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบในร่างกฎหมายดังกล่าวภายในกำหนดเวลาเจ็ดสิบวัน รัฐบาลอาจประกาศใช้ร่างกฎหมายนั้นโดยการตราเป็นรัฐกำหนดได้

ถ้ารัฐบาลไม่อาจเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณที่กำหนดรายรับและรายจ่ายสำหรับปีงบประมาณภายในระยะเวลาที่พอเพียงสำหรับการพิจารณา จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถตรากฎหมายดังกล่าวใช้ได้ก่อนเริ่มต้นปีงบประมาณ รัฐบาลอาจขออนุมัติต่อรัฐสภาเป็นกรณีฉุกเฉินเพื่อให้อนุญาตให้เก็บภาษีและตรารัฐกฤษฎีกาเพื่อให้สามารถใช้เงินที่จำเป็นในการจัดทำกิจการต่างๆ ที่ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากรัฐสภาให้ดำเนินการได้ไปแล้ว

ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ มิให้นำรวมวันที่ไม่อยู่ในสมัยประชุมของรัฐสภาเข้าไว้ด้วย

ศาลตรวจเงินแผ่นดินทำหน้าที่ช่วยรัฐสภาและรัฐบาลในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณ

มาตรา 47-1¹² รัฐสภาพิจารณาลงมติในร่างกฎหมายเกี่ยวกับการให้เงินอุดหนุนกิจการประกันสังคมตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรไม่พิจารณาเห็นชอบร่างกฎหมายดังกล่าว ในการพิจารณารั้งแรกภายในกำหนดเวลาสี่สิบวันนับจากวันที่ได้รับร่างกฎหมาย ให้รัฐบาลส่งร่างกฎหมาย

¹² เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1996

ดังกล่าวให้วุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน หลังจากนั้นให้นำบทบัญญัติในมาตรา 45 มาใช้บังคับ

ในกรณีที่รัฐสภาไม่อาจให้ความเห็นชอบในร่างกฎหมายดังกล่าวภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน รัฐบาลอาจประกาศใช้ร่างกฎหมายนั้นโดยการตราเป็นรัฐกำหนดได้

ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรานี้มิให้นับรวมวันที่ไม่อยู่ในสมัยประชุมของรัฐสภา และมีให้นับรวมวันในสัปดาห์ที่สถานัน ๆ มิได้กำหนดให้ประชุมกันตามบทบัญญัติมาตรา 28 วรรคสองเข้าไว้ด้วย

ศาลตรวจเงินแผ่นดินทำหน้าที่ช่วยรัฐสภาและรัฐบาลในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามกฎหมายเกี่ยวกับการให้เงินอุดหนุนกิจการประกันสังคม

มาตรา 48¹³ ภายใต้บทบัญญัติที่กำหนดไว้ในสามวรรคสุดท้ายของมาตรา 28 การจัดระเบียบวาระการประชุมของสภาทั้งสองจะต้องจัดลำดับโดยให้ความสำคัญต่อการพิจารณาร่างกฎหมายของรัฐบาลตามลำดับที่รัฐบาลกำหนดก่อน และจากนั้นจึงเป็นการพิจารณาร่างกฎหมายที่สมาชิกรัฐสภาเสนอและได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล

ให้กำหนดให้มีวาระการประชุมสัปดาห์ละครั้งสำหรับการตั้งกระทู้ถาม โดยสมาชิกรัฐสภาและการตอบกระทู้โดยรัฐบาล

ให้กำหนดให้มีวาระการประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อจัดการประชุมตามระเบียบวาระที่สภาแต่ละสภาเป็นผู้กำหนดเอง

มาตรา 49¹⁴ ภายหลังจากที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว นายกรัฐมนตรีอาจแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอผูกพันความรับผิดชอบของรัฐบาลต่อแผนงานหรือนโยบายทางการเมืองในเรื่องหนึ่งเรื่องใดของรัฐบาลก็ได้

ในกรณีดังกล่าว สภาผู้แทนราษฎรอาจให้รัฐบาลรับผิดชอบในแผนงานหรือนโยบายทางการเมืองดังกล่าวได้โดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ญัตติดังกล่าวจะรับไว้พิจารณาได้ก็ต่อเมื่อได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างน้อยหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่มีอยู่ลงลายมือชื่อสนับสนุนญัตติการออกเสียงลงมติในญัตติดังกล่าวจะกระทำได้หลังจากที่ได้เสนอญัตติไปแล้วไม่น้อยกว่าสี่สิบแปดชั่วโมง การนับคะแนนเสียงในญัตติดังกล่าวให้นับเฉพาะคะแนนเสียงที่เห็นด้วยกับญัตติไม่ไว้วางใจซึ่งจะต้องได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งไม่อาจลงลายมือชื่อในญัตติเสนอขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเกินกว่าสามครั้งในสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง หรือเกินกว่าหนึ่งครั้งในสมัยประชุมวิสามัญสมัยหนึ่งได้ ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคถัดไป

ภายหลังจากที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว นายกรัฐมนตรีอาจแถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอผูกพันความรับผิดชอบของรัฐบาลต่อร่างกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งได้ ในกรณี

¹³ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

¹⁴ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

ดังกล่าวให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายเสร็จสิ้นแล้ว เว้นแต่มีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงหลังจากนั้น และสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน

นายกรัฐมนตรีมีสิทธิที่จะขอความเห็นชอบจากวุฒิสภาในการแถลงนโยบายทางการเมืองทั่วไปได้

มาตรา 50 ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติเห็นชอบด้วยในญัตติไม่ไว้วางใจหรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับแผนงานหรือนโยบายทางการเมืองทั่วไปของรัฐบาล นายกรัฐมนตรีจะต้องยื่นใบลาออกของคณะรัฐมนตรีต่อประธานาธิบดี

มาตรา 51¹⁵ การปิดประชุมสมัยสามัญหรือสมัยวิสามัญจะต้องเลื่อนออกไปในกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 49 และเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวให้สภากำหนดให้มีวันประชุมเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

หมวด 6

สนธิสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศ

มาตรา 52 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้เจรจาและให้สัตยาบันสนธิสัญญาทั้งหลาย ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐจะต้องได้รับรายงานถึงผลการเจรจาเพื่อทำความตกลงระหว่างประเทศที่ไม่ต้องมีการให้สัตยาบัน

มาตรา 53 สนธิสัญญาสงบศึก สนธิสัญญาทางการค้า สนธิสัญญาหรือความตกลงเกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศ สนธิสัญญาหรือข้อตกลงที่มีผลผูกพันทางการเงินต่อรัฐ สนธิสัญญาหรือข้อตกลงที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นกฎหมาย สนธิสัญญาหรือข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพของบุคคล สนธิสัญญาหรือข้อตกลงเกี่ยวกับการยกให้ การแลกเปลี่ยน หรือการผนวกดินแดน จะต้องได้รับความเห็นชอบหรือสัตยาบันในรูปของรัฐบัญญัติ

สนธิสัญญาหรือข้อตกลงดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบหรือสัตยาบันแล้ว

การยกให้ การแลกเปลี่ยนหรือการผนวกดินแดนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเสียก่อน

มาตรา 53-1¹⁶ สาธารณรัฐอาจทำความตกลงกับรัฐยุโรปอื่นๆ ซึ่งเคารพต่อความผูกพันต่างๆ ในลักษณะเดียวกันกับสาธารณรัฐในเรื่องการลี้ภัยและการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตลอดทั้งเรื่องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะกำหนดขอบเขตอำนาจของแต่ละรัฐในการตรวจสอบให้ความเห็นชอบในการขอลี้ภัย

¹⁵ เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

¹⁶ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน ค.ศ.1993

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคำขอสิทธิ์จะไม่อยู่ในอำนาจของสาธารณรัฐตามที่กำหนดไว้ในความตกลง องค์การผู้ที่มีอำนาจในเรื่องดังกล่าวของสาธารณรัฐย่อมมีอำนาจในการอนุญาตให้สิทธิ์แก่คนต่างชาติที่ถูกคุกคาม อันเป็นผลจากการดำเนินการเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพ หรืออนุญาตให้สิทธิ์แก่บุคคลผู้ซึ่งขอการคุ้มครองจากประเทศฝรั่งเศสด้วยเหตุผลอื่นได้

มาตรา 54¹⁷ ในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องขอของประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐหรือนายกรัฐมนตรี หรือประธานสภาใดสภาหนึ่ง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหกสิบคน หรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนหกสิบคน และได้มีมติว่าความผูกพันระหว่างประเทศใดมีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ การอนุญาตให้มีการให้สัตยาบัน หรือให้ความเห็นชอบต่อความผูกพันระหว่างประเทศดังกล่าว จะทำได้ก็ต่อเมื่อได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว

มาตรา 55 สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่ได้ให้สัตยาบันหรือให้ความเห็นชอบแล้ว และได้ประกาศใช้บังคับโดยชอบแล้ว ย่อมมีฐานะในทางกฎหมายสูงกว่ารัฐบัญญัติ ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขที่คู่สัญญาฝ่ายอื่นๆ จะต้องบังคับใช้สนธิสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศนั้นเช่นเดียวกัน

หมวด 7

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา 56 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการจำนวนเก้าคน มีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีและไม่อาจแต่งตั้งใหม่ได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีการเปลี่ยนแปลงตุลาการจำนวนหนึ่งในสามทุกๆ สามปี ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญสามคน ประธานสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญสามคน และประธานวุฒิสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญอีกสามคน

นอกเหนือจากตุลาการรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนดังกล่าวแล้ว ผู้เคยดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐทุกคนเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง

ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ประธานมีสิทธิออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากัน

มาตรา 57 หน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญย่อมขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภา การกำหนดตำแหน่งหน้าที่อื่นที่ไม่สามารถดำรงตำแหน่งพร้อมกันกับตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

มาตรา 58 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้ดูแลตรวจสอบความถูกต้องขอการเลือกตั้งประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ

¹⁷ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ.1992

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจสอบข้อร้องเรียนและประกาศผลการเลือกตั้ง
มาตรา 59 ในกรณีที่มีการคัดค้านผลการเลือกตั้งให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณา
ชี้ขาดเกี่ยวกับความถูกต้องของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา 60 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้ดูแลตรวจสอบความถูกต้องของวิธีการออก
เสียงแสดงประชามติและเป็นผู้ประกาศผลการออกเสียงแสดงประชามติ

มาตรา 61¹⁸ ก่อนที่จะมีการประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และก่อนที่จะมีการ
บังคับใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ให้ส่งร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับดังกล่าวไปยังคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับดังกล่าว
เสียก่อน

เพื่อความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ก่อนที่จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ประธานาธิบดีแห่ง
สาธารณรัฐ หรือนายกรัฐมนตรี หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา หรือสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรจำนวนหกสิบคน หรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนหกสิบคนอาจร้องขอต่อคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญนั้นก่อนได้

ในกรณีตามที่บัญญัติไว้ในสองวรรคก่อน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยภายใน
กำหนดระยะเวลาหนึ่งเดือน แต่ในกรณีเร่งด่วนตามที่รัฐบาลร้องขอ ให้วินิจฉัยภายในเวลาแปดวัน

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น การร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยย่อมทำให้การนับ
ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการประกาศใช้กฎหมายหยุดลง

มาตรา 62 บทบัญญัติใดที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญย่อมไม่
อาจประกาศใช้เป็นกฎหมาย และไม่อาจมีผลบังคับได้

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญย่อมเป็นที่สุดและมีผลผูกพันธำบะบันทางการ
เมืองแห่งรัฐ ตลอดทั้งองค์กรเจ้าหน้าที่ทั้งในทางบริหารและในทางตุลาการ

มาตรา 63 ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดองค์กร
และการดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตลอดทั้งกระบวนการวิธีพิจารณาและโดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งการกำหนดระยะเวลาในการเสนอข้อขัดแย้งให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

หมวด 8

องค์กรตุลาการ

มาตรา 64 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ประกันความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการ
ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐได้รับความช่วยเหลือในการดำเนินการดังกล่าวโดยคณะ
กรรมการตุลาการ

¹⁸ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ.1974

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดสถานะของผู้พิพากษา
การโยกย้าย ถอดถอน หรือลงโทษทางวินัยผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดีจะกระทำ
มิได้

มาตรา 65¹⁹ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นประธานคณะกรรมการตุลาการ รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานโดยตำแหน่ง และสามารถทำหน้าที่แทนประธานาธิบดี
ในฐานะประธานคณะกรรมการตุลาการได้

คณะกรรมการตุลาการประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วน ส่วนแรกมีอำนาจในเรื่อง
ผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดี และอีกส่วนหนึ่งมีอำนาจในเรื่องผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงาน
อัยการ

คณะกรรมการตุลาการส่วนที่มีอำนาจในเรื่องผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดี นอกจาก
จะประกอบด้วยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแล้วยังประกอบด้วย
ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีจำนวนห้าคน ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงาน
อัยการหนึ่งคน สมาชิกสภาแห่งรัฐซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสภาแห่งรัฐหนึ่งคน และบุคคลภายนอก
จำนวนสามคนที่มีได้เป็นสมาชิกรัฐสภา และมีได้เป็นผู้พิพากษา ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของ
ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภา ตามลำดับ

คณะกรรมการตุลาการส่วนที่มีอำนาจในเรื่องผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงานอัยการ
นอกจากจะประกอบด้วยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแล้วยัง
ประกอบด้วยผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงานอัยการจำนวนห้าคน และผู้พิพากษาที่พิจารณา
พิพากษาคดีหนึ่งคน สมาชิกสภาแห่งรัฐหนึ่งคน และบุคคลภายนอกจำนวนสามคน ตามหลัก
เกณฑ์ที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน

คณะกรรมการตุลาการส่วนที่มีอำนาจในเรื่องผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดีมีหน้าที่
เสนอการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์และประธานศาลชั้นต้น ในระดับรอง
แยงสตองค์ และเป็นผู้ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดี

คณะกรรมการตุลาการตามที่บัญญัติไว้ในวรรคก่อน ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ
พิจารณาความผิดทางวินัยของผู้พิพากษา ที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี ในกรณีดังกล่าวให้
ประธานศาลฎีกาทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ

คณะกรรมการตุลาการส่วนที่มีอำนาจในเรื่องผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงานอัยการมี
หน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงานอัยการ เว้นแต่เฉพาะ
ตำแหน่งที่อยู่ภายใต้อำนาจการแต่งตั้งของคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการตุลาการตามที่บัญญัติไว้ในวรรคก่อน มีหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบ
เกี่ยวกับการพิจารณาความผิดทางวินัยของผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงานอัยการ ในกรณีดังกล่าว
ให้ประธานผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงานอัยการในศาลฎีกาทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ

¹⁹ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ.1993

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

มาตรา 66 การจับกุมคุมขังบุคคลตามอำเภอใจจะกระทำมิได้

องค์กรตุลาการในฐานะผู้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลจะเป็นผู้รับประกันให้มีการเคารพหลักการตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎหมาย

หมวด 9

ศาลอาญาชั้นสูง

มาตรา 67 ให้มีศาลอาญาชั้นสูง

ศาลอาญาชั้นสูงประกอบด้วยผู้พิพากษาที่เลือกจากสภาทั้งสองในที่ประชุมของแต่ละสภาจำนวนเท่า ๆ กัน โดยให้สภาผู้แทนราษฎรเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเลือกจากสมาชิกวุฒิสภา เพื่อประเป็นศาลอาญาชั้นสูงทุกครั้ง ภายหลังจากที่ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปหรือเลือกตั้งบางส่วนตามวาระของสภาใดสภาหนึ่ง และให้ผู้พิพากษาศาลอาญาชั้นสูงเลือกประธานศาลอาญาชั้นสูงจากบรรดาผู้พิพากษาด้วยกัน

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดองค์ประกอบของศาลอาญาชั้นสูง หลักเกณฑ์ในการดำเนินงานรวมทั้งกระบวนการวิธีพิจารณาของศาล

มาตรา 68²⁰ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐไม่ต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินการใด ๆ ในทางปฏิบัติหน้าที่ในขณะดำรงตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่มีการทรมานต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ จะถูกกล่าวหาว่ากระทำการดังกล่าวได้ก็แต่โดยมติสภาทั้งสองที่ได้ออกเสียงลงคะแนนอย่างเปิดเผย และได้รับความเห็นชอบในมติดังกล่าวโดยเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา ในกรณีดังกล่าวให้ศาลอาญาชั้นสูงเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดการกระทำดังกล่าวของประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ

หมวด 10²¹

ความรับผิดชอบทางอาญาของสมาชิกในคณะรัฐมนตรี

มาตรา 68-1 สมาชิกในคณะรัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดที่กระทำในตำแหน่งหน้าที่และปรากฏว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอุกฤษโหดหรือมั่วฉิมโหดในเวลาทำการ

²⁰ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ.1993

²¹ เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ.1993

สมาชิกในคณะรัฐมนตรีจะถูกพิจารณาพิพากษาโดยศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ

ในการพิจารณาพิพากษา ศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐจะต้องผูกพันตามองค์ประกอบของความผิดและอัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในขณะที่มีการกระทำนั้น

มาตรา 68-2 ศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐประกอบด้วยผู้พิพากษาจำนวนสิบห้าคน โดยผู้พิพากษาสิบสองคนเลือกมาจากสมาชิกสภาทั้งสอง ในที่ประชุมของแต่ละสภาเป็นจำนวน เท่าๆ กัน ภายหลังจากที่ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปหรือเลือกตั้งบางส่วนตามวาระของสภาใดสภาหนึ่ง และผู้พิพากษาอีกสามคนมาจากผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีในศาลฎีกา และให้ผู้พิพากษาจากศาลฎีกาคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ

บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำที่เป็นความผิดออกฤทธิ์หรือมีชดภูมิโทษของสมาชิกในคณะรัฐมนตรีที่กระทำในตำแหน่งหน้าที่ เป็นผู้มั่งสิทธิฟ้องคดีต่อคณะกรรมการพิจารณาคำฟ้อง

คณะกรรมการพิจารณาคำฟ้องอาจพิจารณาสั่งให้ยกฟ้องหรือให้ส่งคำฟ้องไปยังประธานผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงานอัยการในศาลฎีกา เพื่อฟ้องคดีต่อศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐก็ได้

ประธานผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พนักงานอัยการในศาลฎีกาอาจยื่นฟ้องต่อศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐได้เอง หากได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาคำฟ้อง

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรานี้ มาตรา 68-3²² บทบัญญัติในหมวดนี้อาจนำไปใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนการมีผลใช้บังคับของบทบัญญัติในหมวดนี้ก็ได้

หมวด 11²³

สภาเศรษฐกิจและสังคม

มาตรา 69 ในกรณีที่รัฐบาลร้องขอ สภาเศรษฐกิจและสังคมต้องให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ ร่างรัฐกำหนด หรือร่างรัฐกฤษฎีกา รวมทั้งร่างกฎหมายของสมาชิกรัฐสภาที่ได้เสนอต่อสภาเศรษฐกิจและสังคม

สมาชิกสภาเศรษฐกิจและสังคมคนหนึ่งอาจได้รับการมอบหมายจากสภาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อไปชี้แจงต่อที่ประชุมของสภาใดสภาหนึ่งถึงความเห็นของสภาเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างกฎหมายที่ได้เสนอต่อสภาเศรษฐกิจและสังคม

²² เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ. 1993

²³ เปลี่ยนชื่อหมวด 10 เป็นหมวด 11 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ.

มาตรา 70²⁴ รัฐบาลอาจขอความเห็นจากสภาเศรษฐกิจและสังคมในปัญหาที่มีลักษณะในทางเศรษฐกิจหรือสังคมได้ แผนงานทุกแผนงานหรือร่างกฎหมายทุกฉบับที่มีลักษณะเกี่ยวกับการวางแผนทางเศรษฐกิจหรือสังคมจะต้องนำเสนอต่อสภาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อขอความเห็น

มาตรา 71 องค์กรประกอบของสภาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

หมวด 12²⁵

องค์การปกครองท้องถิ่น

มาตรา 72 องค์การปกครองท้องถิ่นของสาธารณรัฐ ได้แก่ เทศบาล จังหวัดและดินแดนโพ้นทะเล องค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่นจะจัดตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยกฎหมาย

องค์การปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีอำนาจที่จะบริหารงานของตนเองได้อย่างอิสระ โดยมีสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งและภายใต้เงื่อนไขที่บัญญัติโดยกฎหมาย

ในจังหวัดและดินแดนต่างๆ ให้มีผู้แทนของรัฐบาลทำหน้าที่ดูแลรักษาผลประโยชน์ของชาติ กำกับดูแลการบริหารงานและดูแลให้มีการเคารพต่อกฎหมาย

มาตรา 73 การวางระบบกฎหมายและการจัดระเบียบการปกครองจังหวัดโพ้นทะเลอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความจำเป็น เพื่อเหมาะสมกับสภาพแห่งท้องถิ่น

สถานภาพของดินแดนโพ้นทะเลกำหนดโดยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องกำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสถาบันต่างๆ ของดินแดนโพ้นทะเล การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเหล่านี้จะกระทำได้ในรูปแบบอย่างเดียวกัน ภายหลังจากที่ได้ปรึกษาหารือกับสภาท้องถิ่นของดินแดนนั้นๆ แล้ว

การกำหนดหลักเกณฑ์อื่นๆ เกี่ยวกับการจัดองค์กรบริหารเป็นพิเศษของดินแดนโพ้นทะเล ให้กำหนดและแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติและจะกระทำได้ภายหลังจากที่ได้ปรึกษาหารือกับสภาท้องถิ่นของดินแดนนั้นๆ แล้ว

มาตรา 75 ราษฎรของสาธารณรัฐที่ยังไม่ได้รับสิทธิและสถานภาพของพลเมืองตามหลักกฎหมายทั่วไป ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 34 ยังคงมีสิทธิและสถานภาพส่วนบุคคลที่มีอยู่เดิมของตนอยู่ต่อไปตราบเท่าที่ยังมิได้สละสิทธิและสถานภาพดังกล่าว

มาตรา 76²⁶

²⁴ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

²⁵ เปลี่ยนชื่อหมวด 11 เป็นหมวด 12 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1993

²⁶ ยกเลิกโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

หมวด 13²⁷

ประชาคม

หมวด 14²⁸

ข้อตกลงที่จะเข้าร่วมกับรัฐอื่น

มาตรา 88²⁹ สาธารณรัฐอาจทำความตกลงกับรัฐอื่นที่ต้องการที่จะเข้าร่วมกับสาธารณรัฐ เพื่อเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองของรัฐทั้งสองก็ได้

หมวด 15³⁰

ประชาคมยุโรป และ สหภาพยุโรป

มาตรา 88-1 สาธารณรัฐเข้าร่วมในประชาคมยุโรปและสหภาพยุโรป ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยความสมัครใจของรัฐทั้งหลายตามสนธิสัญญาก่อตั้งองค์กรเหล่านั้น เพื่อที่จะร่วมกันใช้อำนาจบางประการของรัฐทั้งหลายที่เข้ามารวมกัน

มาตรา 88-2 ภายใต้เงื่อนไขของการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ และตามวิธีการที่กำหนดไว้ สนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรป ซึ่งลงนามเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1992 ประเทศฝรั่งเศสเห็นชอบด้วยในการมอบหมายอำนาจที่จำเป็น เพื่อการจัดตั้งสหภาพในทางเศรษฐกิจและเงินตราตลอดไปถึงการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการผ่านเข้าออกพรมแดนของบรรดารัฐสมาชิกของประชาคมยุโรป

มาตรา 88-3 ภายใต้เงื่อนไขของการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ และตามวิธีการที่กำหนดไว้ สนธิสัญญาก่อตั้งสหภาพยุโรป ซึ่งลงนามเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1992 ราษฎรของสหภาพยุโรปที่มีถิ่นที่อยู่ในฝรั่งเศสอาจมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้ แต่ราษฎรเหล่านี้ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่นายกเทศมนตรี หรือเทศมนตรี และไม่อาจเข้าร่วมในการเลือกตั้งผู้เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา รวมตลอดทั้งไม่อาจเข้าร่วมในการเลือก

²⁷ ยกเลิกหมวด 13 มาตรา 77 ถึง มาตรา 87 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

²⁸ เปลี่ยนชื่อหมวด 13 เป็นหมวด 14 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1993

²⁹ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.1995

³⁰ เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ.1992 และเปลี่ยนชื่อหมวด 14 เป็นหมวด 15 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ.1993

ตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งจะต้องผ่านความเห็นชอบจากสภาทั้งสองในเนื้อความอย่างเดียวกัน เพื่อกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรานี้

มาตรา 88-4 รัฐบาลจะต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ให้พิจารณาร่างข้อบัญญัติประชามติที่มีเนื้อหาเป็นกฎหมาย เมื่อมีการเสนอให้สภาแห่งประชามติพิจารณาร่างข้อบัญญัติดังกล่าว

ในระหว่างสมัยประชุมหรือนอกสมัยประชุม การลงมติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของมาตรานี้จะกระทำได้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของแต่ละสภา

หมวด 16³¹

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา 89 สิทธิที่จะเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นของประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ตามข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี และของสมาชิกวุฒิสภา

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของรัฐบาลหรือของสมาชิกวุฒิสภา จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาทั้งสองในเนื้อความอย่างเดียวกัน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะมีผลใช้บังคับได้ภายหลังจากได้รับความเห็นชอบจากประชาชนด้วยวิธีการออกเสียงลงประชามติแล้ว

อย่างไรก็ตาม ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอโดยประธานาธิบดีอาจไม่ต้องนำมาให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติก็ได้ หากประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐตัดสินใจที่จะเสนอให้ที่ประชุมร่วมกันของสภาทั้งสองเป็นผู้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ในกรณีนี้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจะได้รับความเห็นชอบให้ใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อได้คะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งสองสภาที่ออกเสียงลงคะแนน ในกรณีที่มีการประชุมร่วมกันนี้ ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่สำนักงานของที่ประชุมร่วม

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ส่งผลกระทบต่อบูรณภาพแห่งดินแดน จะกระทำมิได้

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐบาลแบบสาธารณรัฐไม่อาจกระทำได้

³¹ เปลี่ยนชื่อหมวด 14 เป็นหมวด 15 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1992 และต่อมาเปลี่ยนเป็นหมวด 16 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1993

หมวด 17
บทเฉพาะกาล

ประกาศใช้ ณ กรุงปารีส วันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ.1958

ภาคผนวก จ.

THE CONSTITUTION OF JAPAN

PREFACE

CHAPTER I: THE EMPEROR

CHAPTER II: RENUNCIATION OF WAR

CHAPTER III: RIGHTS AND DUTIES OF THE PEOPLE

CHAPTER IV: THE DIET

CHAPTER V: THE CABINET

CHAPTER VI: JUDICIARY

CHAPTER VII: FINANCE

CHAPTER VIII: LOCAL SELF-GOVERNMENT

CHAPTER IX: AMENDMENTS

CHAPTER X: SUPREME LAW

CHAPTER XI: SUPPLEMENTARY PROVISIONS

THE CONSTITUTION OF JAPAN

November 3, 1946

PREFACE

We, the Japanese people, acting through our duly elected representatives in the National Diet, determined that we shall secure for ourselves and our posterity the fruits of peaceful cooperation with all nations and the blessings of liberty throughout this land, and resolved that never again shall we be visited with the horrors of war through the action of government, do proclaim that sovereign power resides with the people and do firmly establish this Constitution. Government is a sacred trust of the people, the authority for which is derived from the people, the powers of which are exercised by the representatives of the people, and the benefits of which are enjoyed by the people. This is a universal principle of mankind upon which this Constitution is founded. We reject and revoke all constitutions, laws ordinances, and rescripts in conflict herewith. We, the Japanese people, desire peace for all time and are deeply conscious of the high ideals controlling human relationship and we have determined to preserve our security and existence, trusting in the justice and faith of the peace-loving peoples of the world. We desire to occupy an honored place in an international society striving for the preservation of peace, and the banishment of tyranny and slavery, oppression and intolerance

for all time from the earth. We recognize that all peoples of the world have the right to live in peace, free from fear and want. We believe that no nation is responsible to itself alone, but that laws of political morality are universal; and that obedience to such laws is incumbent upon all nations who would sustain their own sovereignty and justify their sovereign relationship with other nations. We, the Japanese people, pledge our national honor to accomplish these high ideals and purposes with all our resources.

CHAPTER I: THE EMPEROR

Article 1: The Emperor shall be the symbol of the State and the unity of the people, deriving his position from the will of the people with whom resides sovereign power.

Article 2: The Imperial Throne shall be dynastic and succeeded to in accordance with the Imperial House Law passed by the Diet.

Article 3: The advice and approval of the Emperor in matters of state, and the Cabinet shall be responsible therefor.

Article 4: The Emperor shall perform only such acts in matters of state as are provided for in this Constitution and he shall not have powers related to government.

The Emperor may delegate the performance of his acts in matters of state as may be provided for by law.

Article 5: When, in accordance with the Imperial House Law, a Regency is established, the Regent shall perform his acts in matters of state in the Emperor's name. In this case, paragraph one of the preceding Article will be applicable.

Article 6: The Emperor shall appoint the Prime Minister as designated by the Diet.

The Emperor shall appoint the Chief Judge of the Supreme Court as designated by the Cabinet.

Article 7: The Emperor shall, with the advice and approval of the Cabinet, perform the following acts in matters of state on behalf of the people:

- (1) Promulgation of amendments of the constitution, laws, cabinet orders and treaties.
- (2) Convocation of the Diet.
- (3) Dissolution of the House of Representatives.

(4) Proclamation of general election of members of the Diet.

(5) Attestation of the appointment and dismissal of Ministers of State and other officials as provided for by law, and of full powers and credentials of Ambassadors and Ministers.

(6) Attestation of general and special amnesty, commutation of punishment, reprieve, and restoration of rights.

(7) Awarding of honors.

(8) Attestation of instruments of ratification and other diplomatic documents as provided for by law.

(9) Receiving foreign ambassadors and ministers.

(10) Performance of ceremonial functions.

Article 8: No property can be given to, or received by, the Imperial House, nor can any gifts be made therefrom, without the authorization of the Diet.

CHAPTER II: RENUNCIATION OF WAR

Article 9: Aspiring sincerely to an international peace based on justice and order, the Japanese people forever renounce war as a sovereign right of the nation and the threat or use of force as means of settling international disputes.

In order to accomplish the aim of the preceding paragraph, land, sea, and air forces, as well as other war potential, will never be maintained. The right of belligerency of the state will not be recognized.

CHAPTER III: RIGHTS AND DUTIES OF THE PEOPLE

Article 10: The conditions necessary for being a Japanese national shall be determined by law.

Article 11: The people shall not be prevented from enjoying any of the fundamental human rights. These fundamental human rights guaranteed to the people by this Constitution shall be conferred upon the people of this and future generations as eternal and inviolate rights.

Article 12: The freedoms and rights guaranteed to the people by this Constitution shall be maintained by the constant endeavor of the people, who shall refrain from any abuse of these freedoms and rights and shall always be responsible for utilizing them for the public welfare.

Article 13: All of the people shall be respected as individuals. Their right to life, liberty, and the pursuit of happiness shall, to the extent that it does not interfere with the public welfare, be the supreme consideration in legislation and in other governmental affairs.

Article 14: All of the people are equal under the law and there shall be no discrimination in political, economic or social relations because of race, creed, sex, social status or family origin.

Peers and peerage shall not be recognized.

No privilege shall accompany any award of honor, decoration or any distinction, nor shall any such award be valid beyond the lifetime of the individual who now holds or hereafter may receive it.

Article 15: The people have the inalienable right to choose their public officials and to dismiss them.

All public officials are servants of the whole community and not of any group thereof.

Universal adult suffrage is guaranteed with regard to the election of public officials.

In all elections, secrecy of the ballot shall not be violated. A voter shall not be answerable, publicly or privately, for the choice he has made.

Article 16: Every person shall have the right of peaceful petition for the redress of damage, for the removal of public officials, for the enactment, repeal or amendment of laws, ordinances or regulations and for other matters; nor shall any person be in any way discriminated against for sponsoring such a petition.

Article 17: Every person may sue for redress as provided by law from the State or a public entity, in case he has suffered damage through illegal act of any public official.

Article 18: No person shall be held in bondage of any kind. Involuntary servitude, except as punishment for crime, is prohibited.

Article 19: Freedom of thought and conscience shall not be violated.

Article 20: Freedom of religion is guaranteed to all. No religious organization shall receive any privileges from the State, nor exercise any political authority.

No person shall be compelled to take part in any religious acts, celebration, rite or practice.

The State and its organs shall refrain from religious education or any other religious activity.

Article 21: Freedom of assembly and association as well as speech, press and all other forms of expression are guaranteed.

No censorship shall be maintained, nor shall the secrecy of any means of communication be violated.

Article 22: Every person shall have freedom to choose and change his residence and to choose his occupation to the extent that it does not interfere with the public welfare.

Freedom of all persons to move to a foreign country and to divest themselves of their nationality shall be inviolate.

Article 23: Academic freedom is guaranteed.

Article 24: Marriage shall be based only on the mutual consent of both sexes and it shall be maintained through mutual cooperation with the equal rights of husband and wife as a basis.

With regard to choice of spouse, property rights, inheritance, choice of domicile, divorce and other matters pertaining to marriage and the family, laws shall be enacted from the standpoint of individual dignity and the essential equality of the sexes.

Article 25: All people shall have the right to maintain the minimum standards of wholesome and cultured living.

In all spheres of life, the State shall use its endeavors for the promotion and extension of social welfare and security, and of public health.

Article 26: All people shall have the right to receive an equal education correspondent to their ability, as provided for by law.

All people shall be obligated to have all boys and girls under their protection receive ordinary education as provided for by law. Such compulsory education shall be free.

Article 27: All people shall have the right and the obligation to work.

Standards for wages, hours, rest and other working conditions shall be fixed by law.

Children shall not be exploited.

Article 28: The right of workers to organize and to bargain and act collectively is guaranteed.

Article 29: The right to own or to hold property is inviolable.

Property rights shall be defined by law, in conformity with the public welfare.

Private property may be taken for public use upon just compensation therefor.

Article 30: The people shall be liable to taxation as provided for by law.

Article 31: No person shall be deprived of life or liberty, nor shall any other criminal penalty be imposed, except according to procedure established by law.

Article 32: No person shall be denied the right of access to the courts.

Article 33: No person shall be apprehended except upon warrant issued by a competent judicial officer which specifies the offense with which the person is charged, unless he is apprehended, the offense being committed.

Article 34: No person shall be arrested or detained without being at once informed of the charges against him or without the immediate privilege of counsel; nor shall he be detained without adequate cause; and upon demand of any person such cause must be immediately shown in open court in his presence and the presence of his counsel.

Article 35: The right of all persons to be secure in their homes, papers and effects against entries, searches and seizures shall not be impaired except upon warrant issued for adequate cause and particularly describing the place to be searched and things to be seized, or except as provided by [Article 33](#).

Each search or seizure shall be made upon separate warrant issued by a competent judicial officer.

Article 36: The infliction of torture by any public officer and cruel punishments are absolutely forbidden.

Article 37: In all criminal cases the accused shall enjoy the right to a speedy and public trial by an impartial tribunal.

He shall be permitted full opportunity to examine all witnesses, and he shall have the right of compulsory process for obtaining witnesses on his behalf at public expense.

At all times the accused shall have the assistance of competent counsel who shall, if the accused is unable to secure the same by his own efforts, be assigned to his use by the State.

Article 38: No person shall be compelled to testify against himself.

Confession made under compulsion, torture or threat, or after prolonged arrest or detention shall not be admitted in evidence.

No person shall be convicted or punished in cases where the only proof against him is his own confession.

Article 39: No person shall be held criminally liable for an act which was lawful at the time it was committed, or of which he had been acquitted, nor shall he be placed in double jeopardy.

Article 40: Any person may, in case he is acquitted after he has been arrested or detained, sue the State for redress as provided for by law.

CHAPTER IV: THE DIET

Article 41: The Diet shall be the highest organ of the state power, and shall be the sole law-making organ of the State.

Article 42: The Diet shall consist of two Houses, namely the House of Representatives and the House of Councillors.

Article 43: Both Houses shall consist of elected members, representative of all the people.

The number of the members of each House shall be fixed by law.

Article 44: The qualifications of members of both Houses and their electors shall be fixed by law. However, there shall be no discrimination because of race, creed, sex, social status, family origin, education, property or income.

Article 45: The term of office of members of the House of Representatives shall be four years. However, the term shall be terminated before the full term is up in case the House of Representatives is dissolved.

Article 46: The term of office of members of the House of Councillors shall be six years, and election for half the members shall take place every three years.

Article 47: Electoral districts, method of voting and other matters pertaining to the method of election of members of both Houses shall be fixed by law.

Article 48: No person shall be permitted to be a member of both Houses simultaneously.

Article 49: Members of both Houses shall receive appropriate annual payment from the national treasury in accordance with law.

Article 50: Except in cases as provided for by law, members of both Houses shall be exempt from apprehension while the Diet is in session, and any members apprehended before the opening of the session shall be freed during the term of the session upon demand of the House.

Article 51: Members of both Houses shall not be held liable outside the House for speeches, debates or votes cast inside the House.

Article 52: An ordinary session of the Diet shall be convoked once per year.

Article 53: The Cabinet may determine to convoke extraordinary sessions of the Diet. When a quarter or more of the total members of either House makes the demand, the Cabinet must determine on such convocation.

Article 54: When the House of Representatives is dissolved, there must be a general election of members of the House of Representatives within forty(40) days from the date of dissolution, and the Diet must be convoked within thirty(30) days from the date of the election.

When the House of Representatives is dissolved, the House of Councillors is closed at the same time. However, the Cabinet may, in time of national emergency, convoke the House of Councillors in emergency session.

Measures taken at such session as mentioned in the proviso of the preceding paragraph shall be provisional and shall become null and void unless agreed to by the House of Representatives within a period of ten(10) days after the opening of the next session of the Diet.

Article 55: Each House shall judge disputes related to qualifications of its members. However, in order to deny a seat to any member, it is necessary to pass a resolution by a majority of two-thirds or more of the members present.

Article 56: Business cannot be transacted in either House unless one-third or more of total membership is present.

All matters shall be decided, in each House, by a majority of those present, except as elsewhere provided for in the Constitution, and in case of a tie, the presiding officer shall decide the issue.

Article 57: Deliberation in each House shall be public. However, a secret meeting may be held where a majority of two-thirds or more of those members present passes a resolution therefor.

Each House shall keep a record of proceedings. This record shall be published and given general circulation, excepting such parts of proceedings of secret session as may be deemed to require secrecy.

Upon demand of one-fifth or more of the members present, votes of the members on any matter shall be recorded in the minutes.

Article 58: Each House shall select its own president and other officials.

Each House shall establish its rules pertaining to meetings, proceedings and internal discipline, and may punish members for disorderly conduct. However, in order to expel a member, a majority of two-thirds or more of those members present must pass a resolution thereon.

Article 59: A bill becomes a law on passage by both Houses, except as otherwise provided for by the Constitution.

A bill, which is passed by the House of Representatives, and upon which the House of Councillors makes a decision different from that of the House of Representatives, becomes a law when passed a second time by the House of Representatives by a majority of two-thirds or more of the members present.

The provision of the preceding paragraph does not preclude the House of Representatives from calling for the meeting of a joint committee of both Houses, provided for by law.

Failure by the House of Councillors to take final action within sixty(60) days after receipt of a bill passed by the House of Representatives, time in recess excepted, may be determined by the House of Representatives to constitute a rejection of the said bill by the House of Councillors.

Article 60: The budget must first be submitted to the House of Representatives.

Upon consideration of the budget, when the House of Councillors makes a decision different from that of the House of Representatives, and when no agreement can be reached even through a joint committee of both Houses, provided for by law, or in the case of failure by the House of Councillors to take final action within thirty(30) days, the period of recess excluded, after the receipt of the budget passed by the House of Representatives, the decision of the House of Representatives shall be the decision of the Diet.

Article 61: The second paragraph of the preceding Article applies also the the Diet approval required for the conclusion of treaties.

Article 62: Each House may conduct investigations in relation to government, and may demand the presence and testimony of witnesses, and the production of records.

Article 63: The Prime Minister and other Ministers of State may, at any time, appear in either House for the purpose of speaking on bills, regardless of whether they are members of the House or not. They must appear when their presence is required in order to give answers or explanations.

Article 64: The Diet shall set up an impeachment court from among the members of both Houses for the purposes of trying those judges against whom removal proceedings have been instituted.

Matters relating to impeachment shall be provided for by law.

CHAPTER V: THE CABINET

Article 65: Executive power shall be vested in the Cabinet.

Article 66: The Cabinet shall consist of the Prime Minister, who shall be its head, and other Ministers of State, as provided for by law.

The Prime Minister and other Ministers of State must be civilians.

The Cabinet shall, in the exercise of executive power, be collectively responsible to the Diet.

Article 67: The Prime Minister shall be designated from among the members of the Diet by a resolution of the Diet. This designation shall precede all other business.

If the House of Representatives and the House of Councillors disagree and if no agreement can be reached even through a joint committee of both Houses, provided for by law, or the House of

Councillors fails to make designation within ten(10) days, exclusive of the period of recess, after the House of Representatives has made designation, the decision of the House of Representatives shall be the decision of the Diet.

Article 68: The Prime Minister shall appoint the Ministers of State. However, a majority of their number must be chosen from among the members of the Diet.

The Prime Minister may remove the Ministers of State as he chooses.

Article 69: If the House of Representatives passes a non-confidence resolution, or rejects a confidence resolution, the Cabinet shall resign en masse, unless the House of Representatives is dissolved within ten(10) days.

Article 70: When there is a vacancy in the post of Prime Minister, or upon the first convocation of the Diet after a general election of members of the House of Representatives, the Cabinet shall resign en masse.

Article 71: In the cases mentioned in the two preceding Articles, the Cabinet shall continue its functions until the time when a new Prime Minister is appointed.

Article 72: The Prime Minister, representing the Cabinet, submits bills, reports on general national affairs and foreign relations to the Diet and exercises control and supervision over various administrative branches.

Article 73: The Cabinet shall, in addition to other general administrative functions, perform the following functions:

- (1) Administer the law faithfully; conduct affairs of state.
- (2) Manage foreign affairs.
- (3) Conclude treaties. However, it shall obtain prior or, depending on circumstances subsequent approval of the Diet.
- (4) Administer the civil service, in accordance with standards established by law.
- (5) Prepare the budget, and present it to the cabinet orders in order to execute the provisions of this Constitution and of the law. However, it cannot include penal provisions in such cabinet orders unless authorized by such law.
- (6) Decide on general amnesty, special amnesty, commutation of punishment, reprieve, and restoration of rights.

Article 74: All laws and cabinet orders shall be signed by the competent Minister of State and countersigned by the Prime Minister.

Article 75: The Ministers of State shall not, during their tenure of office, be subject to legal action without the consent of the Prime Minister. However, the right to take that action is not impaired hereby.

CHAPTER VI: JUDICIARY

Article 76: The whole judicial power is vested in a Supreme Court and in such inferior courts as are established by law.

No extraordinary tribunal shall be established, nor shall any organ or agency of the Executive be given final judicial power.

All judges shall be independent in the exercise of their conscience and shall be bound only by this Constitution and the laws.

Article 77: The Supreme Court is vested with the rule-making power under which it determines the rules of procedure and of practice, and of matters relating to attorneys, the internal discipline of the courts and the administration of judicial affairs.

Public procurators shall be subject to the rule-making power of the Supreme Court.

The Supreme Court may delegate the power to make rules for inferior courts to such courts.

Article 78: Judges shall not be removed except by public impeachment unless judicially declared mentally or physically incompetent to perform official duties. No disciplinary action against judges shall be administered by any executive organ or agency.

Article 79: The Supreme Court shall consist of a Chief Judge and such number of judges as may be determined by law; all such judges excepting the Chief Judge shall be appointed by the Cabinet.

The appointment of the judges of the Supreme Court shall be reviewed by the people at the first general election of members of the House of Representatives following their appointment, and shall be reviewed again at the first general election of members of the House of Representatives after a lapse of ten(10) years, and in the same manner thereafter.

Article 80: The judges of the inferior courts shall be appointed by the Cabinet from a list of persons nominated by the Supreme Court. All such judges shall hold office for a term of ten(10) years with privilege of reappointment, provided that they shall be retired upon the attainment of the age as fixed by law.

The judges of the inferior courts shall receive, at regular stated intervals, adequate compensation which shall not be decreased during their terms of office.

Article 81: The Supreme Court is the court of last resort with power to determine the constitutionality of any law, order, regulation or official act.

Article 82: Trials shall be conducted and judgement declared publicly.

Where a court unanimously determines publicity to be dangerous to public order or morals, a trial may be conducted privately, but trials of political offenses, offenses involving the press or cases wherein the rights of people as guaranteed in CHAPTER III of this Constitution are in question shall always be conducted publicly.

CHAPTER VII: FINANCE

Article 83: The power to administer national finances shall be exercised as the Diet shall determine.

Article 84: No new taxes shall be imposed or existing ones modified except by law or under such conditions as law may prescribe.

Article 85: No money shall be expended, nor shall the State obligate itself, except as authorized by the Diet.

Article 86: The Cabinet shall prepare and submit to the Diet for its consideration and decision a budget for each fiscal year.

Article 87: In order to provide for unforeseen deficiencies in the budget, a reserve fund may be authorized by the Diet to be expended upon the responsibility of the Cabinet must get subsequent approval of the Diet for all payments from the reserve fund.

Article 88: All property of the Imperial Household shall belong to the State. All expenses of the Imperial Household shall be appropriated by the Diet in the budget.

Article 89: No public money or other property shall be expended or appropriated for the use, benefit or maintenance of any religious institution or association, or for any charitable, educational or benevolent enterprises not under the control of public authority.

Article 90: Final accounts of the expenditures and revenues of the State shall be audited annually by a Board of Audit and submitted by the Diet, together with the statement of audit, during the fiscal year immediately following the period covered.

The organization and competency of the Board of Audit shall be determined by law.

Article 91: At regular intervals and at least annually the Diet and the people on the state of national finances.

CHAPTER VIII: LOCAL SELF-GOVERNMENT

Article 92: Regulations concerning organization and operations of local public entities shall be fixed by law in accordance with the principle of local autonomy.

Article 93: The local public entities shall establish assemblies as their deliberative organs, in accordance with law. 2) The chief executive officers of all local public entities, the members of their assemblies, and such other local officials as may be determined by law shall be elected by direct popular vote within their several communities.

Article 94: Local public entities shall have the right to manage their property, affairs and administration and to enact their own regulations within law.

Article 95: A special law, applicable only to one local public entity, cannot be enacted by the Diet without the consent of the majority of the voters of the local public entity concerned, obtained in accordance with law.

CHAPTER IX: AMENDMENTS

Article 96: Amendments to this Constitution shall be initiated by the Diet, through a concurring vote of two-thirds or more of all the members of each House and shall thereupon be submitted to the people for ratification, which shall require the affirmative vote of a majority of all votes cast thereon, at a special referendum or at such election as the Diet shall specify.

Amendments when so ratified shall immediately be promulgated by the Emperor in the name of the people, as an integral part of this Constitution.

CHAPTER X: SUPREME LAW

Article 97: The fundamental human rights by this Constitution guaranteed to the people of Japan are fruits of the age-old struggle of man to be free; they have survived the many exacting tests for durability and are conferred upon this and future generations in trust, to be held for all time inviolate.

Article 98: This Constitution shall be the supreme law of the nation and no law, ordinance, imperial rescript or other act of government, or part thereof, contrary to the provisions hereof, shall have legal force or validity.

The treaties concluded by Japan and established laws of nations shall be faithfully observed.

Article 99: The Emperor or the Regent as well as Ministers of State, members of the Diet, judges, and all other public officials have the obligation to respect and uphold this Constitution.

CHAPTER XI: SUPPLEMENTARY PROVISIONS

Article 100: This Constitution shall be enforced as from the day when the period of six months will have elapsed counting from the day of its promulgation.

The enactment of laws necessary for the enforcement of this Constitution, the election of members of the House of Councillors and the procedure for the convocation of the Diet and other preparatory procedures necessary for the enforcement of this Constitution may be executed before the day prescribed in the preceding paragraph.

Article 101: If the House of Councillors is not constituted before the effective date of this Constitution, the House of Representatives shall function as the Diet until such time as the House of Councillors shall be constituted.

Article 102: The term of office for half the members of the House of Councillors serving in the first term under this Constitution shall be three years. Members falling under this category shall be determined in accordance with law.

Article 103: The Ministers of State, members of the House of Representatives, and judges in office on the effective date of this Constitution, and all other public officials who occupy positions corresponding to such positions as are recognized by this Constitution shall not forfeit their positions automatically on account of the enforcement of this Constitution unless otherwise specified

by law. When, however, successors are elected or appointed under the provisions of this Constitution, they shall forfeit their positions as a matter of course.

THE CONSTITUTION OF JAPAN (November 3, 1946)

I rejoice that the foundation for the construction of a new Japan has been laid according to the will of the Japanese people, and hereby sanction and promulgate the amendments of the Imperial Japanese Constitution effected following the consultation with the Privy Council and the decision of the Imperial Diet made in accordance with Article 73 of the said Constitution.

Signed:

HIROHITO, Seal of the Emperor, This third day of the eleventh month of the twenty-first year of Showa (November 3, 1946).

Countersigned:

Prime Minister and concurrently Minister for Foreign Affairs

YOSHIDA Shigeru,

Minister of State

Baron SHIDEHARA Kijuro,

Minister of Justice

KIMURA Tokutaro,

Minister for Home Affairs

OMURA Seiichi,

Minister of Education

TANAKA Kotaro,

Minister of Agriculture and Forestry

WADA Hiroo,

Minister of State

SAITO Takao,

Minister of Communication

HITOTSUMATSU Sadayoshi,

Minister of Commerce and Industry

HOSHIJIMA Jiro,

Minister of Welfare

KAWAI Yoshinari,
Minister of State

UEHARA Etsujiro,
Minister of Transportation

HIRATSUKA Tsunejiro,
Minister of Finance

ISHIBASHI Tanzan,
Minister of State

KANAMORI Tokujiro,
Minister of State

ZEN Keinosuke.

[\(Back to the Constitution Page\)](#)

[\(Home Page\)](#)

HTML markup by TAKADA Toshihiro

ภาคผนวก ข.

THE DIET LAW

The Diet Law : Law No. 79 of 1947
1 st Amendment: Law No.154 of 1947
2 nd Amendment: Law No. 87 of 1948
3 rd Amendment: Law No.214 of 1948
4 th Amendment: Law No.221 of 1949
5 th Amendment: Law No. 3 of 1955
6 th Amendment: Law No.158 of 1957
7 th Amendment: Law No. 65 of 1958
8 th Amendment: Law No. 70 of 1959
9 th Amendment: Law No. 35 of 1963
10th Amendment: Law No. 69 of 1965
11th Amendment: Law No. 89 of 1966
12th Amendment: Law No. 22 of 1980
13th Amendment: Law No. 80 of 1983
14th Amendment: Law No. 82 of 1985
15th Amendment: Law No. 68 of 1986
16th Amendment: Law No. 26 of 1987
17th Amendment: Law No. 89 of 1988
18th Amendment: Law No. 72 of 1991
19th Amendment: Law No. 86 of 1991
20th Amendment: Law No. 92 of 1991
21th Amendment: Law No. 39 of 1993
22th Amendment: Law No. 103 of 1996
23th Amendment: Law No. 122 of 1997
24th Amendment: Law No. 126 of 1997
25th Amendment: Law No. 116 of 1999
26th Amendment: Law No. 118 of 1999

Chapter I.Convocation of the Diet and Opening Ceremony

Chapter II. Term of Session and Recess

Chapter III. Officers and Expenditure

Chapter IV. Members of the Diet

Chapter V. Committees and Their Membership

Chapter V-II. Research Committees of the House of Councillors
Chapter VI. Plenary Sittings
Chapter VII. Presence of Ministers of State and Others
Chapter VIII. Questions
Chapter IX. Petitions
Chapter X. Relations between the Two Houses
Chapter XI. Emergency Session of the House of Councillors
Chapter XII. Relations of the Houses with the General Public and with Government Agencies
Chapter XIII. Resignation, Retirement, Filling of Vacancies and Challenge to Member's Qualification
Chapter XIV. Maintenance of Order and Policing
Chapter XV. Disciplinary Measures
Chapter XV-II. Political Ethics
Chapter XVI. Impeachment Court
Chapter XVII. National Diet Library, Legislative Bureau and Members' Office Buildings
Chapter XVIII. Supplementary Provisions

Chapter I. Convocation of the Diet and Opening Ceremony

Article 1. The Imperial Rescript convoking the Diet shall be promulgated, setting the date for assembling.

The Imperial Rescript for convocation of an ordinary session shall be promulgated at least ten days in advance.

The promulgation of the Imperial Rescript for convocation of an extraordinary session or of a special session (a session convoked under Article 54 of the Constitution of Japan) need not follow the provision of the preceding paragraph.

Article 2. An ordinary session shall be annually convoked in January as a rule.

Article 2-II. A special session may be convoked in combination with an ordinary session.

Article 2-III. When a general election is held because of the expiration of the term of office of Members of the House of Representatives, an extraordinary session shall be convoked within thirty days from the date when the term of office of Members begins. This shall not apply, however, if an ordinary session is convoked within the period, or if the period

overlaps a time during which a regular election for Members of the House of Councillors is to be held.

When a regular election for Members of the House of Councillors is held, an extraordinary session shall be convoked within thirty days from the date when the term of office of Members begins. This shall not apply, however, if an ordinary session or a special session is convoked within the period, or if the period overlaps a time during which a general election because of the expiration of the term of office of Members of the House of Representatives is to be held.

Article 3. To demand a decision to convoke an extraordinary session, a written request must be presented to the Cabinet through the President of either House under the joint names of at least one-fourth of the total membership of that House.

Article 4. Deleted.

Article 5. Members of the Diet shall assemble at their respective Houses on the date designated by the Imperial Rescript.

Article 6. On the day of convocation, each House shall elect its presiding officer or deputy presiding officer, or both, if their posts are vacant.

Article 7. Pending the election of the presiding officer and deputy presiding officer, the Secretary General shall perform the duties of the presiding officer.

Article 8. The opening ceremony shall be held at the beginning of a session.

Article 9. The opening ceremony shall be presided over by the Speaker of the House of Representatives.
In the absence of the Speaker of the House of Representatives, the President of the House of Councillors shall preside.

Chapter II. Term of Session and Recess

Article 10. The term of an ordinary session shall be one hundred and fifty days. If, however, the term of office of the Members expires during the session, the session shall end on the day of expiration.

Article 11. The term of an extraordinary session or of a special session shall be determined as agreed by both Houses in their respective resolutions.

Article 12. The term of a session may be extended when both Houses agree in their respective resolutions.

The term of a session shall not be extended more than once for an ordinary session and twice for a special session or an extraordinary session.

Article 13. If the two Houses do not pass the same resolution on the matter under the two preceding articles, or if the House of Councillors has not passed a resolution thereon, the decision of the House of Representatives shall prevail.

Article 14. The term of a session shall be counted as from the date of convocation.

Article 15. An agreement by both Houses in their respective resolutions is required for the Diet to go into recess.

Even during the recess, if the presiding officer of a House deems it urgent, or if one-fourth or more of the total membership of a House demands it, a plenary sitting of either House may be called after consultation with the presiding officer of the other House.

The days of the plenary sitting called under the preceding paragraph shall be considered as part of the recess period provided for by the Constitution of Japan and by law.

A House may resolve to go into recess for a period not exceeding ten days.

Chapter III. Officers and Expenditure

Article 16. The Officers of each House shall be as follows:

- (1) Presiding Officer
- (2) Deputy Presiding Officer
- (3) Temporary Presiding Officer
- (4) Chairmen of Standing Committees
- (5) Secretary General

Article 17. There shall be one presiding officer and one deputy presiding officer for each House.

Article 18. The term of office of the presiding officer and the deputy presiding officer of a House shall coincide with their term of office as Diet Members.

Article 19. The presiding officer of a House shall maintain order in the House, arrange its business, supervise its administration and represent the House.

Article 20. The presiding officer may attend and speak at Committee meetings.

Article 21. If the presiding officer of a House is unable to attend to his duties, or if the post is vacant, the deputy presiding officer shall act as presiding officer.

Article 22. If both the presiding officer and the deputy presiding officer are unable to attend to their duties, a temporary presiding officer shall be elected to perform the duties of presiding officer.

When an election under the preceding paragraph is held, the Secretary General shall act as presiding officer.

A House may entrust its presiding officer with the nomination of the temporary presiding officer.

Article 23. If the post of the presiding officer or of the deputy presiding officer has become vacant in either House, or if both the posts have become vacant, an election shall be held without delay to fill the vacancy or vacancies.

Article 24. In the case of the election mentioned in the former part of the preceding Article, when the deputy presiding officer or the presiding officer is unable to attend to his duties, or in the case of the election mentioned in the latter part, the Secretary General shall act as presiding officer.

Article 25. The Chairman of each Standing Committee shall be elected in each House from among the members of the Committee.

Article 26. A House shall have one Secretary General, secretaries and other necessary personnel.

Article 27. The Secretary General shall be elected in each House from among those other than Members of the Diet.

The secretaries and other personnel shall be appointed and dismissed by the Secretary General, with the consent of the presiding officer and the approval of the Committee on Rules and Administration.

Article 28. The Secretary General shall, under the supervision of the presiding officer, administer the secretarial work of the House, and sign official documents.

The secretaries shall work under the direction of the Secretary General.

Article 29. If the Secretary General is unable to attend to his duties or if the post is vacant, a secretary designated in advance by him shall perform the duties of Secretary General.

Article 30. An Officer may resign with the permission of the House. While the Diet is not in session, however, permission for resignation may be given by the presiding officer.

Article 30-II. In case of special necessity, a House may dismiss the Chairman of a Standing Committee from his post by a resolution of that House.

Article 31. No Officer may hold concurrently any official post of the Government or of a local public entity, or any post of executive or staff member of a public corporation, except as otherwise provided for by law.

If a Member holding a post referred to in the preceding paragraph has been elected an Officer, he shall be automatically relieved of the former post.

Article 32. The expenditures of the two Houses shall be appropriated independently in the national budget.

The appropriations in the preceding paragraph shall include contingency fund.

Chapter IV. Members of the Diet

Article 33. During a session of the Diet, a Member of a House shall not be apprehended without the consent of his House, unless he is in the very act of committing a criminal offense outside the House.

Article 34. With regard to the consent of a House to the apprehension of one of its Members, the Cabinet must ask for it, producing a copy of the request, upon receiving a written request sent by the competent court or judge prior to the issue of a warrant of apprehension.

Article 34-II. If a Member has been apprehended prior to the opening of a session, the Cabinet must communicate the Member's name, together with a copy of the warrant of apprehension, to the presiding officer of his House at the beginning of the session.

If a judge decides, during a session, to extend the detention period of a Member who has been apprehended prior to the opening of the session, the Cabinet must inform the presiding officer of his House to that effect.

Article 34-III. To propose a request for the release of a Member apprehended prior to the opening of a session, a written request with an explanatory statement must be presented to the presiding officer of the House, under the joint names of twenty or more Members.

Article 35. Members of the Diet shall receive an annual payment not less in amount than the highest remuneration for public employees in the regular government service.

Article 36. Members may receive a retirement allowance, as provided for separately.

Article 37. Deleted

Article 38. Members shall receive allowances, as provided for separately, for mailing official documents and for communications of official nature during a session.

Article 39. A member cannot hold concurrently, during his or her term of office, any official post in the Government or in any local public entity, or any post as executive or staff member of a public corporation, except the post of Prime Minister, Minister of State, Deputy Chief Cabinet Secretary, Special Advisor to the Prime Minister, Parliamentary Vice-Minister, and any other posts provided for by law. A Member may, however, during his or her term of office, be appointed as a member of a commission, advisor, counselor, or the functionary of similar nature in any body of the Cabinet and of the executive branch, when both Houses agree to it in their respective resolutions.

Chapter V. Committees and Their Membership

Article 40. Each House may have two kinds of Committees, namely Standing Committees and Special Committees.

Article 41. Standing Committees of each House shall consider the measures (including resolutions), petitions and other matters which may come into their respective spheres of work.

The Standing Committees of the House of Representatives shall be as follows:

- (1) Committee on Cabinet
- (2) Committee on Local Administration
- (3) Committee on Judicial Affairs
- (4) Committee on Foreign Affairs
- (5) Committee on Finance
- (6) Committee on Education
- (7) Committee on Health and Welfare
- (8) Committee on Agriculture, Forestry and Fisheries
- (9) Committee on Commerce and Industry
- (10) Committee on Transport
- (11) Committee on Communications
- (12) Committee on Labour
- (13) Committee on Construction
- (14) Committee on Security
- (15) Committee on Science and Technology
- (16) Committee on Environment
- (17) Committee on Fundamental National Policies
- (18) Committee on Budget
- (19) Committee on Audit and Oversight of Administration
- (20) Committee on Rules and Administration
- (21) Committee on Discipline

The Standing Committees of the House of Councillors shall be as follows:

- (1) Committee on General Affairs
- (2) Committee on Judicial Affairs
- (3) Committee on Local Administration and Police Affairs
- (4) Committee on Foreign Affairs and Defense
- (5) Committee on Financial Affairs
- (6) Committee on Education, Culture and Science
- (7) Committee on Health and Welfare
- (8) Committee on Labour and Social Policies
- (9) Committee on Agriculture, Forestry and Fisheries

- (10) Committee on Economy and Industry
- (11) Committee on Transport, Information and Telecommunications
- (12) Committee on Land and Environment
- (13) Committee on Fundamental National Policies
- (14) Committee on Budget
- (15) Committee on Audit
- (16) Committee on Oversight of Administration
- (17) Committee on Rules and Administration
- (18) Committee on Discipline

Article 42. Members of Standing Committees shall be appointed by each House at the beginning of a session, and shall hold their membership until their term of office as Members of the Diet expires.

Every Member shall serve on at least one Standing Committee. However, the presiding officer, deputy presiding officer, Prime Minister and other Ministers of State, the Deputy Chief Cabinet Secretary, Special Advisors to the Prime Minister, and Parliamentary Vice-Ministers, may resign the Standing Committee membership assigned to them.

If a Member resigns Standing Committee membership under the proviso of the preceding paragraph, another Member of the party or group to which the Member belongs may assume the membership.

Article 43. Each Standing Committee may have an official with professional knowledge (to be called gSenmon-inhor Professional Adviser), and researchers.

Article 44. A Standing Committee of one House may hold a joint meeting with a Standing Committee of the other House after consultation between the two Committees.

Article 45. A House may set up Special Committees in order to consider matters which are deemed necessary by the House or particular matters which do not come under the jurisdiction of any Standing Committee.

Members of a Special Committee shall be appointed by the House, and shall serve until the matter which was referred to the Committee is decided upon by the House.

The Chairman of a Special Committee shall be elected by its members from among themselves.

Article 46. Membership of Standing Committees and of Special Committees shall be allocated to political parties and groups in the House in proportion to their numerical strength, and then the Committee members shall be appointed according to this allocation.

If, after members have been appointed in accordance with the provision of the preceding paragraph, there arises a need for redistribution of the membership so allocated by reason of a change in the numerical strength of the political parties and groups, the presiding officer may alter the membership with the consent of the Committee on Rules and Administration, notwithstanding the provisions of paragraph 1 of Article 42 and paragraph 2 of the preceding Article.

Article 47. Standing Committees and Special Committees shall consider the matters referred to them, only while the Diet is in session.

Even while the Diet is not in session, however, Standing Committees and Special Committees may consider matters (including those of discipline) specifically referred to them by a resolution of the House.

When a disciplinary matter is put to consideration while the Diet is not in session, in accordance with the provision of the preceding paragraph, it must be a case which occurred during the preceding session.

When it has been decided to continue consideration even while the Diet is not in session, in accordance with the provision of the second paragraph, the presiding officer of the House concerned shall inform the other House and the Cabinet to that effect.

Article 48. The Chairman of a Committee shall arrange its business and maintain order in the Committee.

Article 49. No business may be transacted and no decision taken in a Committee unless at least one half of its members are present.

Article 50. All matters shall be decided in a Committee by a majority of the members present. In the case of a tie, the Chairman shall have the casting vote.

Article 50-II. A Committee may propose a bill concerning matters under its jurisdiction.

The Chairman of the Committee shall be the proposer of such a bill.

Article 51. A Committee may hold open hearings on important measures and matters of popular concern and for general purposes, and may hear views from the interested parties or people of learning and experience.

Open hearings as mentioned in the preceding paragraph must be held on the overall budget and important bills concerning revenue. This provision does not apply, however, to matters which have the same content as those on which open hearings have already been held.

Article 52. No persons other than Diet Members are admitted to a Committee meeting as visitors. However, this provision does not apply to those engaged in news service or any others who have obtained the permission of the Chairman.

A Committee may hold closed meetings if it so decides.
For the maintenance of order, the Chairman may order any of the visitors to leave the meeting room.

Article 53. The Chairman shall report to the House the proceedings and results of his Committee's meetings.

Article 54. A minority opinion rejected by a Committee but supported by one-tenth or more of the members present may be reported to the House by a member of the minority opinion, following the Chairman's report. In this case, the member of the minority opinion must present to the presiding officer of the House a brief written report on the opinion under the joint names of its supporters.

The presiding officer may allocate the time for the report on the minority opinion.

The written report shall be recorded in the minutes of the House, together with the Committee's report.

Chapter V-II. Research Committees of the House of Councillors

Article 54-II. The House of Councillors may set up Research Committees to conduct long-term and comprehensive researches relating to fundamental matters of state administration.

The Research Committees shall be maintained until the term of office of half the Members of the House of Councillors expires.

The name, the matters to be investigated and the number of members of an Research Committee shall be decided by the House of Councillors.

Article 54-III. Member of a Research Committee shall be appointed by the House and shall hold their membership as long as the Committee is in being. Membership of Research Committees shall be allocated to political parties and groups in the House in proportion to their numerical strength, and then the Committee members shall be appointed according to this allocation.

If, after members have been appointed in accordance with the provision of the preceding paragraph, there arises a need for redistribution of the membership so allocated by reason of a change in the numerical strength of the political parties and groups, the presiding officer may alter the membership with the consent of the Committee on Rules and Administration notwithstanding the provision of paragraph 1 of this Article.

The chairman of a Research Committee shall be elected by its members from among themselves.

Article 54-IV. The following provisions shall be applied *mutatis mutandis* to the Research Committees: Article 20, Article 47 paragraph 1, 2 and 4, Article 48 to Article 50-II inclusive, Article 51 paragraph 1, Article 52, Article 60, Article 69 to Article 73 inclusive, Article 104, Article 105 Article 120, Article 121 paragraph 2 and Article 124. When a bill is submitted by a Research Committee under Article 50-II paragraph 1, Article 57-III shall also apply *mutatis mutandis*.

Chapter VI. Plenary Sitzings

Article 55. The presiding officer of a House shall decide the Order of the Day and inform the House of it in advance.

If the presiding officer deems it urgent, he may call a plenary sitting by notifying Members of only the date and time of such a sitting.

Article 55-II. The presiding officer may consult with the Chairman of the Committee on Rules and administration and members of the Proceedings Conference selected and appointed by the Committee, concerning the order of business and any other matters which he deems necessary. In this case, if they fail to come to an agreement, the presiding officer may give a decision.

The presiding officer may entrust the Chairman of the Committee on Rules and Administration with the chairmanship of the Proceedings Conference. The presiding officer may hold the Proceedings Conference at any time, whether the Diet is in session or not.

Article 56. For a Member to present a measure, it is necessary to secure the support of twenty or more Members in the House of Representatives, and ten or more Members in the House of Councillors. In the case of a bill requiring budgetary action, however, it is necessary for a Member to secure the support of fifty or more Members in the House of Representatives, and twenty or more in the House of Councillors.

When a measure is introduced or presented, the presiding officer shall refer it to an appropriate Committee, and, after consideration by the Committee, shall put it to consideration in a plenary sitting. In case of urgency, however, and at the request of the introducer or the proposer, consideration by the Committee may be omitted by a resolution of the House.

A measure which the Committee has decided need not be brought before a plenary sitting, shall not be laid before the sitting. The measure must be brought to a plenary sitting, however, if this is demanded by twenty or more Members of the House within seven days, excluding the period of recess, from the day the Committee has made such a decision.

If no such demand is made in accordance with the proviso of the preceding paragraph, the measure shall be dropped.

The provisions of the preceding two paragraphs shall not apply to a measure sent from the other House.

Article 56-II. When the Committee on Rules and Administration deems it necessary, a House may hear in its plenary sitting the explanation of the purport of a measure introduced or proposed to the House.

Article 56-III. A House may, in case of necessity, call for an interim report by a Committee on a pending measure or matter.

With respect to a measure or matter on which such an interim report has been made, the House may, in case of urgent necessity, set a time limit for the Committee consideration or proceed to deliberate it in a plenary sitting.

If a House has allocated the time for the Committee consideration and the consideration has not been completed within that time, the House shall begin to consider the matter in a plenary sitting. The House may, however, extend the time for consideration, if the Committee requests an extension.

Article 56-IV. Neither House may consider a measure which is identical with a measure sent from the other House.

Article 57. A motion of measure amendment to be taken up in a plenary sitting must be supported by at least twenty Members in the House of Representatives, and at least ten in the House of Councillors. However, a motion of bill amendment which brings about an increase of the budget or which will require budgetary action must be supported by at least fifty Members in the House of Representatives, and at least twenty in the House of Councillors.

Article 57-II. A motion of budgetary amendment to be taken up in a plenary sitting must be supported by at least fifty Members in the House of Representatives or at least twenty in the House of Councillors.

Article 57-III. A House or a Committee must afford the Cabinet an opportunity to give its opinion on an amendment to increase the total amount of the budget, on a bill presented by a Committee or a Member which requires budgetary action, or a bill amendment which brings about an increase of the budget or which will require budgetary action.

Article 58. When the Cabinet has presented a measure to either House, the same shall be sent within five days to the other House for preliminary consideration.

Article 59. To amend or withdraw a measure presented by the Cabinet, which a House or a Committee has already begun to consider, the Cabinet is required to obtain the consent of that House. The Cabinet may neither amend nor withdraw a measure, however, after it has been decided upon by one of the House.

Article 60. With respect to a measure presented by either House, the Chairman (or his proxy) of the Committee concerned the introducer of the measure may explain the reason for its introduction in the other House.

Article 61. The presiding officer of a House may allocate the time for questions, debate and any other speaking, unless otherwise resolved beforehand by the House.

When one-fifth or more of the Members present raise an objection to the time allocated by the presiding officer, he must put the case to a vote of the House without debate.

Any part of a Member's remarks which he fails to say because of the time allocation shall be recorded in the minutes of the House, to the extent approved by the presiding officer, unless otherwise resolved by the House.

Article 62. A House may close its sitting to the public, by a decision of the House adopted by a majority of two-thirds of the Members present, on a motion made by the presiding officer or by ten or more Members.

Article 63. Concerning the record of proceedings in a closed sitting, a House may not make public any part of it which the House especially decided to keep secret.

Article 64. When the post of Prime Minister becomes vacant, or when the Prime Minister tenders his resignation, the Cabinet shall notify the fact to both Houses immediately.

Article 65. With respect to a measure requiring a resolution of the Diet, the presiding officer of the House which made the final resolution, or, in the case that the resolution of the House of Representatives has become the resolution of the Diet, the Speaker of the House of Representatives, shall present it to the Throne through the Cabinet if it is to be promulgated, or to the Cabinet in other cases.

The designation of the Prime Minister shall be reported to the Throne by the Speaker of the House of Representatives through the Cabinet.

Article 66. A law shall be promulgated within thirty days from the day of its presentation to the Throne.

Article 67. In the case of a special law that is applicable to only one local public entity, it shall be referred, after the final resolution in favour of it in the Diet, to a vote by the

inhabitants of that local public entity in accordance with a separate law. If there is a majority in favour, that resolution of the Diet shall be fixed and shall become a law.

Article 68. A measure or matter on which no resolution has been made during a session shall not be carried over to the next session, except that when a measure or a disciplinary matter is being considered under the provision of paragraph 2 of Article 47 while the Diet is not in session, it shall be carried over to the next session.

Chapter VII. Presence of Ministers of State and Others

Article 69. The Deputy Chief Cabinet Secretary and a Parliamentary Vice-Minister may present at a plenary sitting or a Committee meeting to assist the Prime Minister and other Ministers of State.

The Cabinet may allow, with the approval of the presiding officers of both Houses, the President of the National Personnel Authority, the Director-General of the Cabinet Legislation Bureau, the Chairman of the Fair Trade Commission and the Chairman of the Environmental Disputes Coordination Commission to be present at a plenary sitting or a Committee meeting in the capacity of Government special adviser to assist the Prime Minister and other Ministers of State.

Article 70. When the Prime Minister, a Minister of State, the Deputy Chief Cabinet Secretary, a Parliamentary Vice-Minister or a Government special adviser desire to speak at a plenary sitting or a Committee meeting, he shall give notice to the presiding officer of the House or the Chairman of the committee.

Article 71. A Committee may, through the presiding officer of its House, request the presence of the Prime Minister, a Minister of State, the Deputy Chief Cabinet Secretary, a Parliamentary Vice-Minister or a Government special adviser at its meeting.

Article 72. A Committee may, through the presiding officer of its House, request the President and Commissioners of the Board of Audit to attend its meeting and give an explanation.

At his own request and with the consent of a Committee, the Chief Justice of the Supreme Court or a deputy designated by him may attend and give an explanation at the Committee meeting.

Article 73. Reports on a plenary sitting and committee meetings shall be delivered to the Prime Minister, other Ministers of State, the Deputy Chief Cabinet Secretary, Parliamentary Vice-Ministers or Government special advisers at the same time as they are distributed to Members of the Diet.

Chapter VIII. Questions

Article 74. When a Member of a House desires to put a question to the Cabinet, he is required to obtain the approval of the presiding officer of the House. The question must be presented to the presiding officer as a concise statement in written form.

If a Member raises an objection regarding a question of his to which the presiding officer has not given approval, the presiding officer must put the case to a vote of the House without debate.

When it is demanded by a Member, the presiding officer shall record in the minutes of the House a statement of the question to which he or the House has not given approval.

Article 75. The presiding officer of a House shall transmit to the Cabinet statements of questions which he or the House has approved.

The Cabinet must answer a question within seven days from the day of receipt of the concise statement. If an answer cannot be made within the period, the Cabinet is required to state clearly the reason, and the time by which an answer can be given.

Article 76. A question of an urgent nature can be made orally by a resolution of the House.

Article 77. Deleted.

Article 78. Deleted.

Chapter IX. Petitions

Article 79. A person who desires to make a petition to a House shall present it in writing through a Member of the House.

Article 80. Resolutions on petitions shall be passed by the House after they have been considered by the competent Committee.

Petitions which the Committee has decided need not be brought before a plenary sitting, shall not be laid before the sitting. They must, however, be brought to a plenary sitting, if this is demanded by twenty or more Members of the House.

Article 81. Petitions which have been adopted by a House and are considered appropriate for Cabinet action shall be transmitted to the Cabinet. The Cabinet shall annually report to the House concerned on how the petitions mentioned in the preceding paragraph have been dealt with.

Article 82. Both Houses shall separately receive petitions, and shall not interfere with each other.

Chapter X. Relations between the Two Houses

Article 83. When a measure requiring a resolution of the Diet passed or amended by House A, it shall be sent to house B; when the measure is rejected by House A, the fact shall be notified to House B.

When House B adopts or rejects a measure sent from House A, the fact shall be notified to House A.

When House B amends a measure sent from House A, the amended measure shall be sent back to House A.

When House A agrees or disagrees to the amendment sent back from House B, the fact shall be notified to House B.

Article 83-II. When the House of Councillors rejects a bill sent from the House of Representatives, the bill shall be returned to the House of Representatives.

If the House of Councillors disagrees to a bill sent back by the House of Representatives, and if a meeting of the Conference Committee of both Houses demanded by the House of Councillors fails to be held through the refusal of the House of Representatives, or if the House of Councillors does not call for a meeting of the Conference Committee, the bill shall be returned to the House of Representatives.

When the House of Councillors rejects a budget or a treaty which was considered first by the House of Representatives, it shall be returned to the House of Representatives.

When the House of Representatives rejects a treaty which was considered first by the House of Councillors, it shall be returned to the House of Councillors.

Article 83-III. If the House of Representatives determines, according to the provision of paragraph 4 of Article 59 of the Constitution of Japan, that failure by the House of Councillors to take final action upon a bill has constituted a rejection, the House of Representatives shall notify the House of Councillors to that effect.

When the resolution of the House of Representatives on a budget or a treaty becomes the resolution of the Diet under the provision of paragraph 2 of Article 60 or Article 61 of the Constitution of Japan, the House of Representatives shall notify the House of Councillors to that effect.

When notified as provided for under the preceding two paragraphs, the House of Councillors shall immediately return to the House of Representatives the matters sent from or sent back by the House of Representatives.

Article 83-IV. When a measure sent from House A is considered continuously in House B while the Diet is out of session and is resolved upon in the subsequent session, Article 83 shall apply.

Article 84. When the House of Representatives disagrees to a bill sent back to it by the House of Councillors, or when the House of Councillors rejects a bill sent to it from the House of Representatives or disagrees to a bill sent back to it by the House of Representatives, the House of Representatives may call for the meeting of a Conference Committee of both Houses.

Notwithstanding the provision of the preceding paragraph, the House of Councillors may, only when it disagrees to a measure sent back from the House of Representatives, call for a meeting of the Conference Committee at the same time as it notifies its disagreement. The House of Representatives may, however, refuse this request for a meeting of the Conference Committee.

Article 85. When the House of Representatives disagrees to a measure sent back to it by the House of Councillors in respect of the budget or a treaty which was considered first by the House of Representatives, or when the House of Councillors rejects the budget or treaty which was sent to it from the House of Representatives, the House of Representatives must call for a meeting of the Conference Committee.

When the House of Councillors disagrees to a measure sent back to it by the House of Representatives in respect of a treaty which was considered first by the House of Councillors, or when the House of Representatives rejects a treaty sent to it from the House of Councillors, the House of Councillors must call for a meeting of the Conference Committee.

Article 86. When either House resolves upon the designation of Prime Minister, the fact shall be notified to the other House.

When the two Houses do not come to the same resolution on the designation of the Prime Minister, the House of Councillors must call for a meeting of the Conference Committee.

Article 87. With respect to a measure or matter requiring a resolution of the Diet, other than a bill, the budget or a treaty, when the House which subsequently considered it disagrees to a resolution of the House which considered it first, the former House shall send back the measure or matter to the latter, together with notification to that effect.

In the case of the preceding paragraph, the House which considered first may call for a meeting of the Conference Committee.

Article 88. When either House calls for a meeting of the Conference Committee, the other House may not refuse it, except in the case mentioned in the proviso of paragraph 2 of Article 84.

Article 89. The Conference Committee shall be composed of twenty members, elected in each House in equal number.

Article 90. Meetings of the Conference Committee are presided over alternately by a Chairman from each House who is elected by the Committee members of that House from among themselves. The Chairman for the initial meeting shall be chosen by lot.

Article 91. No business may be transacted and no decision taken in a meeting of the Conference Committee, unless at least two-thirds of its members from each House are present.

Article 91-II. When a member of the Conference Committee is absent from meetings without good reason, or, in disregard of repeated requests for his presence by the Chairman, does not present himself, the presiding officer of the House to which the member belongs may regard him as having resigned from the Conference Committee.

In the case of the preceding paragraph, the House to which that member of the Conference Committee belongs shall immediately hold an election to fill the vacancy.

Article 92. In a meeting of the Conference Committee, a draft compromise becomes a final compromise when it has been decided upon by a majority of two-thirds or more of the members present.

All matters, except as provided for in the preceding paragraph, shall be decided by a majority of the members present. In the case of a tie, the chairman shall have the casting vote.

Article 93. A final compromise reached by the Conference Committee shall first be considered by the House which called for its meeting, and shall then be sent to the other House.

The final compromise shall not be subject to any further amendment.

Article 94. If the Conference Committee fails to reach a final compromise, the Conference Committee Chairman of each House shall report the fact to his House.

Article 95. The presiding officer of either House may attend a meeting of the Conference Committee to express his views.

Article 96. The Conference Committee may request the presence at its meeting of the Prime Minister, other Ministers of State, the Deputy Chief Cabinet Secretary, Parliamentary Vice-Ministers and Government special advisers.

Article 97. No outsider shall be admitted to a meeting of the Conference Committee.

Article 98. Rules of the Conference Committee other than those provided for in this Law shall be made as agreed by both Houses in their respective resolutions.

Chapter XI. Emergency Session of the House of Councillors

Article 99. When the Cabinet seeks an emergency session of the House of Councillors, the Prime Minister must make the request to the President of the House of Councillors, fixing the date for assembly and indicating the measures or matters to be considered.

When the request is made under the provision of the preceding paragraph, the President of the House of Councillors shall notify each Member to that effect, and Members

must meet at the House of Councillors on the designated date for assembly as mentioned in the preceding paragraph.

Article 100. During an emergency session of the House of Councillors, a Member of the House shall not be apprehended without the consent of the House, unless he is in the very act of committing a criminal offence outside of House.

If a Member of the House of Councillors is apprehended before the opening of an emergency session of the House, the Cabinet must communicate the Member's name, together with a copy of the warrant of apprehension, to the President of the House by the day before the date of assembly.

If a judge decides, during an emergency session of the House of Councillors, to extend the detention period of a Member of the House who has been apprehended before the opening of the emergency session, the Cabinet must notify the President of the House to that effect.

A Member of the House of Councillors who has been apprehended before the opening of an emergency session of the House of Councillors shall be released during the term of the emergency session upon the demand of the House.

To propose a request for the release of a Member apprehended before the opening of an emergency session of the House of Councillors, a written request with a statement giving the reason must be presented to the President of the House under the joint names of twenty or more Members.

Article 101. At an emergency session of the House of Councillors, Members may present measures or matters only if they are related to any of those indicated under the provision of paragraph 1 of Article 99.

Article 102. At an emergency session of the House of Councillors, petitions may be presented only if they are related to the measures or matters indicated under the provision of paragraph 1 of Article 99.

Article 102-II. When all the emergency measures or matters have been decided on, the President shall declare the close of the emergency session.

Article 102-III. When the measures or matters have been passed at an emergency session of the House of Councillors, those which require promulgation shall be presented to

the Throne by the President of the House of Councillors through the Cabinet, while the others shall be sent to the Cabinet.

Article 102-IV. For the consent of the House of Representatives to the steps taken at an emergency session of the House of Councillors, the measure or matter shall be presented by the Cabinet.

Article 102-V. In applying the provisions of Articles 6, 38, 47 par. 1, 67 and 69 par. 2, "convocation" shall read "assembly", "session" shall read "an emergency session"; "after the final resolution in favour of it in the Diet" shall read "after the resolution in favour of it in an emergency session of the House of Councillors"; and "the Diet" and "both Houses" shall read respectively "an emergency session of the House of Councillors" and "the House of Councillors"; and in applying Provisions of Article 121-II, "the closing day of a session or on the day before" shall read "the closing day of an emergency session of the House of Councillors or on the day before"; "the House had not resolved that consideration of it should continue while the Diet was out of session" shall read "the Committee had not finished consideration" and "the previous session" shall read "the emergency session of the House of Councillors following the close of the previous session."

Article 102-VI. In order to conduct broad and comprehensive research on the Constitution of Japan, a Research Commission on the Constitution shall be set up in each House.

Article 102-VII. Matters related to the Research Commission on the Constitution, except for the matter provided for in the preceding paragraph, shall be decided by each House.

Chapter XII. Relations of the Houses with the General Public and with Government Agencies

Article 103. A House may send out its Members for the purposive considering measures and so forth, or investigating into state administration, or whenever the House deems it necessary.

Article 104. The Cabinet and offices of government, public, entities and others must comply with requests of a House or any of its Committies for production of reports and records necessary for consideration or research.

In case the Cabinet or office fails or refuses to comply with a request as referred to in the preceding paragraph, it must give a plausible reason. If the reason is found acceptable by the House or the Committee, it is not necessary for the Cabinet or office to produce the reports and records requested.

If the reason is found to be not acceptable, the House or the Committee may ask the Cabinet to declare that the production of the reports and records would be gravely detrimental to the national interest. If such a declaration is issued, it is not necessary for the Cabinet or office to produce the reports and records requested.

If the Cabinet does not issue the declaration within ten days from the filing of the request, the Cabinet or office must produce the reports and records as requested.

Article 105. Either House, and any of the Committees of either House, may request the Board of Audit to carry out an audit upon specified matters when it is necessary for examination or investigation, and to produce a report on the results.

Article 106. When a witness or voluntary testifier is summoned to or speaks at a House for its consideration or investigation, travelling expenses and per diem shall be paid to such a person according to the scale separately provided for.

Chapter XIII. Resignation, Retirement, Filling of Vacancies and Challenge to Member's Qualification

Article 107. A House may accept the resignation of its Members. While the Diet is out of session, however, the resignation may be accepted by the presiding officer of the House.

Article 108. When a Member of either House becomes a Member of the other House, he shall be automatically retired from the first House.

Article 109. A Member of a House shall be retired from his office when he has lost the legal eligibility for election.

Article 110. When a vacancy occurs in the membership of a House, the presiding officer of the House shall notify the Prime Minister of the fact.

Article 111. When a Member's qualification is challenged in a House, the House shall decide on it after consideration by the competent Committee.

Such a challenge must be presented to the presiding officer in writing under the name of a Member of the House.

Article 112. The Member whose qualification is challenged in a House may retain not more than two counsel to defend his case.

The expenses for one of the counsel mentioned in the preceding paragraph shall be borne by the State.

Article 113. A Member is not denied his seat and the rights attached to it until he has been proved disqualified. He may not, however, vote at the meeting in which the challenge to his qualification is considered, though he may defend himself.

Chapter XIV. Maintenance of Order and Policing

Article 114. In order to maintain order in a House during a session of the Diet, the presiding officer of the House shall exercise police power within the House in accordance with this Law and the Rules of the House. The same shall apply also while the Diet is out of session.

Article 115. Police personnel needed for a House shall be sent by the Cabinet upon the request of the presiding officer of the House and shall be placed under his direction.

Article 116. When, at a plenary sitting, a Member acts contrary to this Law or the rules of procedure, or conducts himself in a disorderly manner, or impairs the dignity of the House, the presiding officer shall warn or restrain him or cause him to retract his remarks. If the presiding officer's order is not obeyed, he may forbid the Member to speak until the day's sitting is over or, if the proceedings are to be carried over to the following day, until the end of the proceedings; or he may cause the Member to leave the Chamber.

Article 117. The presiding officer may temporarily suspend or adjourn the sitting for the day, if the Chamber goes out of control.

Article 118. If a visitor in the gallery obstructs the proceedings in the Chamber, the presiding officer may cause him to leave or, if necessary, hand him over to the police authorities.

The presiding officer may order the gallery to be cleared if it becomes too clamorous.

Article 118-II. If a person other than a Member creates a disturbance in a House, the presiding officer may cause him to leave the House or, if necessary, hand him over to the police authorities.

Article 119. No insulting language shall be used or remarks made in a House on another person's private affairs.

Article 120. A Member who has been insulted at a plenary sitting or at a Committee meeting may appeal to the House for disciplinary action.

Chapter XV. Disciplinary Measures

Article 121. When a disciplinary case occurs in a House, the presiding officer shall refer it first to the Committee on Discipline for consideration, and, after debate in a plenary sitting, he shall pronounce the verdict of the House.

When a disciplinary case occurs in a Committee, the Chairman must report it to the presiding officer for disciplinary action.

A Member may make a motion for disciplinary action with the support of forty or more Members in the House of Representatives and twenty or more in the House of Councillors. This motion must be made within three days from the date when the alleged case occurred.

Article 121-II. With respect to a disciplinary case occurring on the closing day of a session or on the day before the closing day, the presiding officer of the House may refer it to the Committee on Discipline within three days from the date of convocation of the next session, if the presiding officer had failed to refer it to the Committee on Discipline, or if it had been referred to the Committee but the House had not resolved that consideration of it should continue while the Diet was out of session, or if the Committee had finished considering it but the House had passed no resolution on it.

If a disciplinary case occurs on the closing day of a session or on the day before the closing day, and if no time is allowed for a motion for disciplinary action to be made, or if such a motion is presented but the House does not pass a resolution upon it, or if the case is referred to the Committee on Discipline but the House does not resolve that consideration of it shall be continued while the Diet is out of session, or if the Committee finishes considering the case but the House does not pass a resolution on it; then a Member may, with the support of

the required number of Members provided for in paragraph 3 of the preceding article, present a motion for disciplinary action within three days from the date of convocation of the next session.

In the first session of the House of Representatives convoked following a general election of the Members of that House, and in the first session of the House of Councillors convoked following a regular election of the Members of that House, the provisions of the preceding two paragraphs shall not apply to a disciplinary case which occurred on the closing day of the previous session or on the day before the closing day.

Article 121-III. When a disciplinary case occurs in a Committee or any other place within the House while the Diet is out of session, the presiding officer may refer it to the Committee on Discipline within three days from the date of convocation of the next Diet session.

When a case occurs in a Committee or any other place within the House while the Diet is out of session, a Member may, with the support of the required number of Members provided for in paragraph 3 of Article 121, make a motion for disciplinary action within three days from the date of convocation of the next session.

Article 122. Disciplinary actions shall be as follows:

- (1) Admonition in an open plenary sitting;
- (2) Apology in an open plenary sitting;
- (3) Suspension of attendance at the House for a certain period; and,
- (4) Expulsion.

Article 123. Neither House can refuse an expelled Member if he is reelected.

Article 124. The presiding officer shall specially issue a writ of summons to a Member who does not respond to convocation of the Diet without good reason within seven days from the date of the convocation, or does not present himself without good reason to a plenary sitting or a Committee meeting, or remains absent beyond a period of leave of absence; and, if, within seven days from his receipt of the summons, the Member still fails to present himself without excuse, the presiding officer shall refer the case to the Committee on Discipline.

Chapter XV-II. Political Ethics

Article 124-II. Members must abide by the principles of political ethics to be established by a decision of each House, and by the standards of conduct to be established by a decision of each House in compliance with the principles of political ethics.

Article 124-III. A Deliberative Council on Political Ethics shall be set up in each House for the purpose of establishing Political ethics.

Article 124-IV. Any matters relating to a Deliberative Council on political Ethics not provided for in the preceding article shall require a decision of each House.

Chapter XVI. Impeachment Court

Article 125. Impeachment of a judge shall be heard by the Impeachment Court which is composed of members elected in equal number in each House from among its Members.

The President of the Impeachment Court shall be elected by the members of the Court from among themselves.

Article 126. Removal proceedings against a judge shall be instituted by the Indictment Committee which is composed of members elected in equal number in each House from among its Members.

The Chairman of the Indictment Committee shall be elected by its members from among themselves.

Article 127. A Member of the Impeachment Court may not become concurrently a member of the Indictment Committee.

Article 128. When the members of the Impeachment Court or of the Indictment Committee are elected in each House, their reserves shall also be elected.

Article 129. Matters relating to the Impeachment Court and the Indictment Committee other than those provided for in this Law shall be prescribed by a separate law.

Chapter XVII. National Diet Library, Legislative Bureau and Members' Office Buildings

Article 130. The National Diet Library shall be established in the Diet by a separate law, in order to assist Diet Members in their study and research.

Article 131. A Legislative Bureau shall be established in each House to assist Diet Members in drafting bills.

Each Legislative Bureau shall have one Commissioner General, secretaries and other necessary personnel.

The Commissioner General of the Legislative Bureau shall be appointed and dismissed by the presiding officer with the approval of the House, provided that, when the Diet is out of session, the presiding officer may accept the resignation of the Commissioner General of the Bureau.

The Commissioner General of the Legislative Bureau shall administer of the business of the Legislative Bureau under the supervision of the presiding officer.

The secretaries and other personnel of the Legislative Bureau shall be appointed and dismissed by the Commissioner General, with the consent of the presiding officer and the approval of the Committee on Rules and Administration.

The secretaries of the Legislative Bureau shall work under the direction of the Commissioner General.

Article 132. In order to assist Members in carrying out their duties, two secretarial assistants shall be provided for each Member, and Members' Office Buildings shall be constructed to provide Members with office space.

Chapter XVIII. Supplementary Provisions

Article 133. Any period of time under this Law and the Rules of each House shall be regarded as including the day of beginning.

(This Law shall become effective on the day of enforcement of the Constitution of Japan.)

ประวัติผู้เขียน

นางสาวปัทมา สุปก่าปัง เกิดวันที่ 22 กันยายน พ.ศ.2514 ที่อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี
การศึกษา 2537 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2540

ปัจจุบันทำงานอยู่ที่สถาบันพระปกเกล้า